

HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO - WYMAGANIA EDUKACYJNE

KLASA III a i III b

Każdy uczeń jest zobowiązany:

- Podczas lekcji historii systematycznie prowadzić zeszyt, w którym na bieżąco notuje najważniejsze fakty
- Posiadać podręczniki z serii „Poznać przeszłość”:
  - - Rządzący i rządzi
  - - Wojna i wojskowość
  - - Ojczysty panteon i ojczyste spory
- Systematycznie powtarzać i utrzymywać wiadomości oraz odrabiać prace domowe
- Brać aktywny udział w lekcji
- W przypadku nieobecności na lekcjach jak najszybciej uzupełniać zaległości

Każdy uczeń ma prawo:

- dwa razy w semestrze (na początku lekcji) zgłosić fakt nieprzygotowania do zajęć (przywilej ten nie dotyczy sprawdzianów i prac, których termin został wcześniej ustalony i zapisany w e-dzienniku)
- poprawić (w formie pisemnej) ocenę niedostateczną ze sprawdzianu, kartkówki lub pracy domowej w nieprzekraczalnym terminie dwóch tygodni od dnia pierwotnego terminu tej pracy
- w przypadku nieobecności na sprawdzianie napisać zaległą pracę w terminie dwóch tygodni od dnia powrotu do szkoły
- w sytuacji nieobecności dłuższej niż tydzień ustalić indywidualnie czas na uzupełnienie wiadomości oraz ewentualne przesunięcie terminu sprawdzianu, pracy domowej itp.

Na ostateczną ocenę semestralną (roczną) składają się;

- Oceny ze sprawdzianów przeprowadzanych po omówieniu określonej partii materiału (działu)
- Oceny z kartkówek obejmujących maksymalnie 3 tematy lekcyjne
- Oceny z prac domowych
- Oceny z pracy na lekcji – ćwiczeń, pracy w grupach
- Oceny za aktywny udział w lekcji
- Oceny z odpowiedzi ustnych sprawdzających wiedzę z ostatnich trzech lekcji
- Oceny z prezentacji
- Postawa ucznia na lekcjach, systematyczna pilna praca, obecność na zajęciach, brak spóźnień (warunki te dotyczą także zajęć on-line)

Warunki uzyskania oceny celującej:

- Posiadanie wiedzy i umiejętności wykraczających poza podstawę programową
- Samodzielne formułowanie i rozwiązywanie problemów historycznych z wykorzystaniem popularnonaukowych i naukowych źródeł informacji
- Samodzielne rozwijanie swoich zainteresowań
- Poszerzanie swojej wiedzy, w oparciu o naukowe lektury ponadobowiązkowe
- Startowanie z sukcesami w konkursach i olimpiadach historycznych

Warunki poprawy oceny semestralnej (rocznej)

- Uzupełnienie brakujących wiadomości
- Poprawa sprawdzianów i innych prac pisemnych oraz uzyskanie ze wszystkich z nich ocen co najmniej o jeden stopień wyższych niż poprzednie
- Przedstawienie prowadzonego systematycznie o początku roku zeszytu, w którym są zawarte uzupełnione notatki z wszystkich lekcji od początku roku szkolnego
- Przedstawienie uzupełnionego o wszystkie tematy (od początku roku szkolnego) zeszytu ćwiczeń (Karty pracy

ucznia) z jednego z omawianych w klasie modułów do wyboru.

Wartości wagi w e-dzienniku przypisane poszczególnym osiągnięciom:

Rodzaj zadania	waga
Finał olimpiady przedmiotowej	9 - 10
Sprawdzian, test pomiarowy z całego działu	6 - 8
Sprawdzian wiadomości i umiejętności	4 - 6
Kartkówka, odpowiedź ustna z trzech ostatnich lekcji	2 - 4
Praca na lekcji, realizacja zadań w grupach	2 - 4
Prezentacja, referat, aktywność na zajęciach	1 - 3
Praca domowa	1 - 3

1) 0% - 39% - niedostateczny

2) 40% - 54% - dopuszczający

3) 55% - 74% - dostateczny

4) 75% - 89% - dobry

5) 90% - 100 % - bardzo dobry

6) minimum 90% z zadań obowiązkowych oraz realizacja dodatkowych zadań - celujący;

Wymagania na poszczególne oceny:

Wymagania konieczne - ocena dopuszczająca. Uczeń:

- Ma niepełną wiedzę określoną w podstawie programowej
- Sytuuje najważniejsze wydarzenia w czasie i przestrzeni
- Rozpoznaje niektóre związki przyczynowo – skutkowe
- Przedstawia - przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej
- Określa rodzaj źródła historycznego, odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisanym i ikonograficznym

Wymagania podstawowe – ocena dostateczna. Uczeń:

- Ma niepełną wiedzę określoną w podstawie programowej
- Selekcjonuje podstawowe fakty
- Wiąże fakty w łańcuch przyczynowo-skutkowe
- Odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach, dokonuje ich wspólnej analizy
- Odróżnia fakty od opinii
- Przeprowadza podstawowe rekonstrukcje genezy, mechanizmów przebiegu oraz konsekwencji wybranego zjawiska z jednej płaszczyzny procesu historycznego
- Samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej

Wymagania rozszerzające – ocena dobra. Uczeń:

- Ma wiedzę i umiejętności historyczne określone w podstawie programowej, potrafi się nimi posłużyć w typowych sytuacjach
- Analizuje i porównuje informacje zawarte w różnych źródłach
- Przeprowadza krytyczną analizę źródeł
- Dokonuje wszechstronnej rekonstrukcji genezy, mechanizmów przebiegu oraz konsekwencji wybranego zjawiska historycznego

Wymagania dopełniające – ocena bardzo dobra. Uczeń:

- Ma wiedzę i umiejętności historyczne określone w podstawie programowej, potrafi się nimi posłużyć w różnych sytuacjach problemowych

- Analizuje i porównuje informacje zawarte w różnych źródłach historycznych, potrafi je samodzielnie zinterpretować
- Zauważa rozmaite interpretacje wydarzeń i procesów historycznych
- Samodzielnie ocenia wydarzenia oraz procesy historyczne
- Aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji
- Formułuje problemy historyczne

WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

**Uwaga dotycząca oceniania (na każdym poziomie wymagań):
aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu**

Moduł „Rządzący i rządzeni”

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. Prawa człowieka i prawa obywatela 2. Absolutyzm we Francji 3. Rewolucja angielska i jej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja, dyktatura, monarchia parlamentarna – omawia rolę postaci: Johna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poddaństwo państwowe, lord protektor, <i>Habeas Corpus Act</i> , „chwalebna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akty nawigacyjne, <i>Deklaracja praw</i> – omawia rolę postaci: Armanda Jeana Richelieu,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „spisek prochowy”, torysi, wigowie – omawia rolę postaci: Thomasa Smitha, Jakuba I,	Uczeń: – ocenia wpływ poglądów oświeceniowych na temat umowy społecznej i funkcjonowania państwa na

<p>skutki 4. Nowożytne teorie umowy społecznej</p>	<p>Locke'a, Charles'a de Montesquieu (Monteskiusza), Jeana-Jacques'a Rousseau, Woltera – zna datę ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.) – wymienia cechy charakterystyczne angielskiej monarchii parlamentarnej.</p>	<p>rewolucja”, umowa społeczna – omawia rolę postaci: Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Olivera Cromwella, Thomasa Hobbesa – zna daty: wybuchu wojny domowej w Anglii (1642 r.), zatwierdzenia <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.), „chwalebnej rewolucji” (1688 r.) – prezentuje okoliczności „chwalebnej rewolucji” – przedstawia poglądy filozofów dotyczące umowy społecznej i jej realizacji.</p>	<p>Ludwika XIV, Karola I, Karola II, Jakuba II, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego – zna daty: bitwy pod Naseby (1645 r.), uchwalenia aktów nawigacyjnych (1651 r.) – tłumaczy, jak w XVI i XVII w. rozumiano prawa człowieka oraz prawa obywatela – opisuje cechy charakterystyczne monarchii absolutnej na przykładzie Francji – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia przebieg angielskiej wojny domowej i jej wpływ na przemiany ustrojowe w Anglii.</p>	<p>Guya Fawkesa, Ludwika III, Jules'a Mazarina – zna daty: „spisku prochowego” (1605 r.), wydania <i>Instrumentu rządzenia</i> (1653 r.), objęcia tronu angielskiego przez Karola II (1660 r.) – prezentuje poglądy filozofów na temat mającego u podstaw idee oświeceniowe funkcjonowania nowoczesnego państwa.</p>	<p>współczesne systemy demokratyczne oraz udział obywateli w rządzeniu państwem.</p>
<p>1. Dualizm gospodarczy w Europie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dualizm</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ systemu</p>

<p>2. Szlachta a pozostałe grupy społeczne</p> <p>3. Folwark szlachecki</p> <p>4. Jak zanikło poddaństwo chłopów?</p>	<p>gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne gospodarki europejskiej na zachód i wschód od Łaby.</p>	<p>gospodarczy, folwark pańszczyźniany, uwłaszczenie</p> <p>– zna daty: zniesienia poddaństwa osobistego w Księstwie Warszawskim (1807 r.), uwłaszczenia w Galicji (1848 r.), uwłaszczenia w Królestwie Polskim (1864 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie umowną granicę podziału gospodarczego Europy</p> <p>– omawia gospodarcze skutki wielkich odkryć geograficznych</p> <p>– opisuje funkcjonowanie folwarku szlacheckiego</p> <p>– wymienia powinności chłopów wobec panów feudalnych</p>	<p>pańszczyzna sprzężajna, komornicy</p> <p>– zna datę wydania <i>Statutu toruńskiego</i> (1520 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny przemian społeczno-ekonomicznych w XVI w.</p> <p>– prezentuje rolę gospodarczą i społeczną szlachty</p> <p>– wyjaśnia znaczenie <i>Statutu toruńskiego</i> dla rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce</p> <p>– omawia przemiany społeczno-gospodarcze oraz polityczne, które doprowadziły do eliminacji elementów feudalizmu w Europie.</p>	<p>połowiczny system dzierżawy, gospodarka dzierżawna (czynszowa)</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy na zachodzie i wschodzie Europy w XVI–XVIII w. oraz ocenia następstwa dostrzeżonych różnic.</p>	<p>gospodarczego na życie ludności w czasach nowożytnych i obecnych.</p>
---	--	--	--	---	--

		– przedstawia etapy procesu uwłaszczenia na ziemiach polskich pod trzema zaborami.			
<p>1. Początki polskiego parlamentaryzmu</p> <p>2. Obrady sejmu walnego</p> <p>3. Wolna elekcja</p> <p>4. Sejmiki ziemskie</p> <p>5. Sądy ziemskie i trybunały szlacheckie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, senat, izba poselska, <i>liberum veto</i>, <i>Nihil novi</i>, sejmik ziemski</p> <p>– zna daty: zwołania pierwszego dwuizbowego sejmu walnego (1493 r.), uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), pierwszego zastosowania <i>liberum veto</i> (1652 r.)</p> <p>– omawia strukturę i zasady działania sejmu walnego.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sąd ziemski, <i>Artykuły henrykowskie</i>, sejm zwyczajny (ordynaryjny), sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny</p> <p>– omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Władysława Sicińskiego, Stefana Batorego</p> <p>– zna datę uchwalenia <i>Artykułów henrykowskich</i> (1573 r.)</p> <p>– prezentuje okoliczności zwołania pierwszego sejmu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja, rugi poselskie, Trybunał Koronny, Trybunał Litewski, interreks</p> <p>– prezentuje genezę polskiego parlamentaryzmu</p> <p>– tłumaczy wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na funkcjonowanie polskiego parlamentaryzmu</p> <p>– omawia kompetencje szlacheckich sądów ziemskich</p> <p>– przedstawia rolę, uprawnienia oraz zasady funkcjonowania sejmów konwokacyjnych i</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– porównuje organizację parlamentu angielskiego i sejmu walnego w Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia skutki stosowania przez szlachtę <i>liberum veto</i>.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– porównuje oraz ocenia uprawnienia parlamentów: francuskiego, angielskiego i Rzeczypospolitej.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i opisuje poszczególne etapy prac sejm walnego – wymienia rodzaje sejmów – tłumaczy, w jaki sposób przywileje wpłynęły na potęgę polityczną szlachty. 	<ul style="list-style-type: none"> elekcyjnych – wymienia rodzaje szlacheckich sejmików ziemskich i prezentuje ich funkcje. 		
<p>1. Jak powstał stan szlachecki?</p> <p>2. Przywileje szlacheckie</p> <p>3. Rozwarstwienie stanu szlacheckiego</p> <p>4. Wzrost potęgi magnatów</p> <p>5. Oligarchia magnacka</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: przywilej szlachecki, oligarchia magnacka – omawia rolę postaci: Ludwika Węgierskiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka – zna daty nadania przywilejów: koszyckiego (1374 r.), jedlnieńsko-krakowskiego (1430–1433 r.), cerekwicko-nieszawskiego (1454 r.), radomskiego (1505 r.) – wymienia cechy charakterystyczne szlachty jako stanu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: magnaci, średnia szlachta, infamia, banicja, klientelizm, latyfundium – omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Jana Kazimierza – zna daty nadania przywilejów: czerwińskiego (1422 r.), warckiego (1423 r.), piotrkowskiego (1496 r.) – wymienia postanowienia przywilejów szlacheckich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: nobilitacja, szlachta zagrodowa (zaściankowa), „gołota”, herb, zawołanie, ordynacja – omawia rolę postaci: Janusza Radziwiłła, Bogusława Radziwiłła – przedstawia przyczyny i skutki rozwarstwienia stanu szlacheckiego – tłumaczy, w jakich okolicznościach szlachcic mógł utracić prawa obywatelskie i jakie były tego skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu nowa magnateria – omawia rolę postaci: Samuela Zborowskiego, Hieronima Radziejowskiego, Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego – przedstawia wpływ kryzysu w XVII w. na przemiany społeczne i polityczne w Rzeczypospolitej – prezentuje wpływ przywilejów na rolę szlachty i króla w państwie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ wzrostu potęgi magnatów na sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną Rzeczypospolitej – omawia i ocenia postawy magnaterii wobec zagrożenia państwowości polskiej – ocenia wpływ oligarchii magnackiej na funkcjonowanie państwa polskiego.

	<p>społecznego – wymienia cechy charakterystyczne oligarchii magnackiej.</p>	<p>– przedstawia proces kształtowania się stanu szlacheckiego – wymienia i charakteryzuje warstwy stanu szlacheckiego – prezentuje przyczyny, przejawy i skutki wzrostu potęgi magnatów.</p>	<p>– prezentuje styl życia polskiej magnaterii.</p>		
<p>1. Konfederacje i rokosze 2. Rokosz Zebrzydowski 3. Rokosz Lubomirskiego 4. W obronie kraju 5. Konfederacja targowicka</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja, rokosz, elekcja <i>viritim</i>, konfederacja barska, konfederacja targowicka – omawia rolę postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta Augusta, Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Stanisława Augusta Poniatowskiego – zna daty konfederacji: barskiej (1768–1772 r.) i targowickiej (1792 r.)</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekucja praw i dóbr, rokosz Zebrzydowski, rokosz Lubomirskiego – omawia rolę postaci: Mikołaja Zebrzydowskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Stanisława Szczonego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego – zna daty rokoszy:</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: elekcja <i>vivente rege</i>, „wojna kokosza”, konfederacja tyszowiecka – omawia rolę postaci: Jana Zamojskiego, Stefana Czarnieckiego – zna daty: „wojny kokoszej” (1537 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Mątunami (1666 r.) – wymienia</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Stanisława Lanckorońskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego – wyjaśnia, dlaczego rokosze i konfederacje miały destrukcyjny wpływ na życie polityczne w Rzeczypospolitej.</p>	<p>Uczeń: – ocenia postawy przywódców rokoszy – ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej – ocenia różne postawy polskiej szlachty wobec władzy królewskiej i racji stanu.</p>

	– tłumaczy, dlaczego targowica (konfederacja targowicka) stała się symbolem zdrady narodowej.	Zebrzydowskiego (1606–1607 r.) i Lubomirskiego (1665–1666 r.) – wymienia cechy charakterystyczne konfederacji i rokoszy jako wyrazów szlacheckiego buntu – przedstawia przyczyny, cele i skutki konfederacji: barskiej i targowickiej.	przyczyny, cele i skutki „wojny kokoszej” – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszy: Zebrzydowskiego oraz Lubomirskiego – prezentuje przyczyny, cele i skutki konfederacji tyszowieckiej.		
1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów 2. Propozycje reform ustrojowych 3. Nowa koncepcja narodu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sarmatyzm – omawia rolę postaci: Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Piotra Skargi – zna datę wydania <i>Konstytucji 3 maja</i> (1791 r.) – przedstawia społeczne i obywatelskie idee A. Frycza Modrzewskiego – prezentuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „czarna procesja”, prawo o miastach – omawia rolę postaci: Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Jana Dekerta – zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), uchwalenia prawa o miastach (1791 r.) – tłumaczy, dlaczego	Uczeń: – prezentuje wpływ reformacji na rozwój nowych idei społecznych na ziemiach polskich – omawia przyczyny krytyki szlacheckiej idei „złotej wolności” – wyjaśnia, na czym polegała nowa koncepcja narodu ukształtowana w XVIII w. – przedstawia ewolucję pojęcia	Uczeń: – omawia rolę postaci: Kallimacha, Biernata z Lublina, Jana Ostroroga – porównuje i ocenia postulaty reform: S. Leszczyńskiego, S. Konarskiego i S. Staszica – porównuje rozważania na temat pozycji obywatela w państwie w polskiej i zachodnioeuropejskiej publicystyce	Uczeń: – ocenia XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – omawia i ocenia wpływ wydarzeń z przełomu XVIII i XIX w. na przemiany społeczne na ziemiach polskich.

	założenia sarmatyzmu.	termin obywatele początkowo dotyczył jedynie przedstawicieli stanu szlacheckiego – prezentuje XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – przedstawia proces nabywania praw przez mieszczan w XVIII w.	obywatel na gruncie polskim.	politycznej.	
1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska? 2. Wojna o niepodległość 3. Wybuch rewolucji 4. Francja republiką 5. Terror jakobinów i upadek rewolucji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, Deklaracja praw człowieka i obywatela</i> – omawia rolę postaci: Jerzego Waszyngtona, Benjamina Franklina – zna daty: wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1774 r.), ogłoszenia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> , jakobini, przewrót termidoriański – omawia rolę postaci: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Ludwika XVI, Maximiliena de Robespierre’a – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> (1787 r.),	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „bostońskie picie herbaty”, Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta, Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatura), Konwent Narodowy – omawia rolę postaci: Thomasa Jeffersona, Johna Adamsa – zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), bitwy pod Saratogą	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sankiuloci, I koalicja antyfrancuska, „konstytucja roku III” – omawia rolę postaci: Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a, Wilhelma von Steubena – zna daty: bitwy pod Lexington (1775 r.), traktatu pokojowego, którego zawarcie zakończyło wojnę o niepodległość	Uczeń: – ocenia wpływ <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> na współczesne prawa człowieka – ocenia wpływ rewolucji: amerykańskiej oraz francuskiej na koncepcje państwa i prawa.

	<p><i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), zburzenia Bastylia (14 lipca 1789 r.), uchwalenia <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> (26 sierpnia 1789 r.)</p> <p>– przedstawia zasady spisane w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>.</p>	<p>ogłoszenia Francji republiką (wrzesień 1792 r.), dojścia do władzy jakobinów (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (lipiec 1794 r.)</p> <p>– wymienia bezpośrednie przyczyny wojny kolonii angielskich o niepodległość</p> <p>– prezentuje zasady ustrojowe Stanów Zjednoczonych Ameryki</p> <p>– omawia okoliczności wybuchu rewolucji francuskiej</p> <p>– przedstawia stosunek społeczeństwa do rewolucji</p> <p>– wymienia główne etapy rewolucji francuskiej.</p>	<p>(1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej (wrzesień 1791 r.), egzekucji Ludwika XVI (styczeń 1793 r.), uchwalenia „konstytucji roku III” (1795 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary Francji, na których doszło do wystąpień kontrrewolucyjnych</p> <p>– opisuje przebieg wojny kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej o niepodległość</p> <p>– prezentuje sytuację społeczno-ekonomiczną we Francji w XVIII w.</p> <p>– tłumaczy realne i symboliczne znaczenie zdobycia Bastylia.</p>	<p>Stanów Zjednoczonych (1783 r.), wybuchu powstania w Wandei (1793 r.)</p> <p>– omawia relacje pomiędzy Wielką Brytanią a koloniami angielskimi w Ameryce Północnej</p> <p>– prezentuje losy Ludwika XVI w czasie rewolucji</p> <p>– przedstawia i ocenia dyktatorskie rządy jakobinów.</p>	
1. Wiosna	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

<p>Ludów 2. Sztuka w służbie rewolucji 3. Ideologia socjalistyczna 4. Rewolucja w Rosji w latach 1905–1907 5. Rok 1917 w Rosji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wiosna Ludów, rewolucja lutowa, rewolucja październikowa – omawia rolę postaci: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina – zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), rewolucji lutowej w Rosji (marzec 1917 r.), rewolucji październikowej (listopad 1917 r.) – wymienia przyczyny i skutki Wiosny Ludów – prezentuje przyczyny oraz skutki rewolucji lutowej i październikowej w Rosji.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja przemysłowa, socjalizm, komunizm, socjalizm naukowy – omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldiego, Ludwika Napoleona Bonapartego, Franciszka Józefa I – zna daty rewolucji: we Francji i w Belgii (1830 r.), a także w Rosji (1905–1907 r.) – wskazuje na mapie kraje, w których doszło do rewolucji w 1830 r. i wystąpienie Wiosny Ludów – omawia społeczne skutki rewolucji przemysłowej i ich wpływ na rozwój nowych ideologii – przedstawia założenia socjalizmu, socjalizmu utopijnego i</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, <i>Manifest komunistyczny</i>, rewizjonizm, reformizm – omawia rolę postaci: Giuseppe Mazziniego, Mikołaja II, Piotra Stołypina – zna daty wybuchu Wiosny Ludów: w państwach włoskich (styczeń 1848 r.), we Francji (luty 1848 r.), w państwach niemieckich i Austrii (luty 1848 r.) – wymienia przyczyny oraz skutki rewolucji: we Francji i w Belgii w 1830 r. – prezentuje przebieg Wiosny Ludów: we Francji, w państwach włoskich, niemieckich i Austrii – przedstawia okoliczności, które</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: mienszewicy, bolszewicy, <i>Manifest październikowy</i> – omawia rolę postaci: Karola X, Ludwika Filipa, Klemensa von Metternicha, Ferdynanda I – zna daty: pokoju w Brześciu Litewskim (marzec 1918 r.), zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny (lipiec 1918 r.) – tłumaczy, jaką rolę odgrywała sztuka w czasach rewolucji – porównuje rewolucyjny terror jakobinów i bolszewików – przedstawia znaczenie XIX-wiecznych rewolucji dla demokratyzacji życia w Europie.</p>	<p>– ocenia wpływ rewolucji na sztukę – ocenia cele i skuteczność reformizmu – ocenia wpływ ideologii demokratycznej i socjalistycznej na ruchy rewolucyjne – ocenia rządy bolszewików w Rosji.</p>
--	--	--	--	---	---

		<p>komunizmu – wymienia przyczyny i skutki rewolucji w Rosji z lat 1905–1907 – prezentuje rządy bolszewików w Rosji.</p>	<p>wpłynęły na ukształtowanie się rewizjonizmu i reformizmu.</p>		
<p>1. Początki anarchizmu 2. Anarchizm czy komunizm? 3. Anarchizm w XX wieku 4. Anarchiści na ziemiach polskich 5. Anarchiści współcześnie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu anarchizm – omawia rolę postaci: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina – wymienia przyczyny ukształtowania się anarchizmu – przedstawia metody działania anarchistów.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu antyglobalizm – omawia rolę postaci: Pierre’a Proudhona, Edwarda Abramowskiego – przedstawia ideologiczne podstawy anarchizmu – omawia działalność anarchistów na ziemiach polskich – prezentuje przyczyny rozwinięcia się doktryny anarchistycznej w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: anarchokomunizm, anarchosyndykalizm, związki zawodowe – omawia rolę postaci Williama Godwina – wyjaśnia, za jakim modelem organizacji społeczeństwa opowiadał się Pierre Proudhon – wskazuje główną przyczynę sporu pomiędzy anarchistami a komunistami.</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Luigiego Lucheni, Leona Czolgosza, Jeana Jacques’a Élisée Reclusa – przedstawia wpływ anarchosyndykalizmu na działalność związków zawodowych w Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych – prezentuje i ocenia wpływ anarchizmu na współczesne subkultury młodzieżowe oraz ruch antyglobalistyczny.</p>	<p>Uczeń: – ocenia stosunek anarchistów do państwa i władzy.</p>
1. Powstanie	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

<p>III Republiki Francuskiej 2. Okoliczności proklamowania Komuny Paryskiej 3. Upadek Komuny Paryskiej 4. Represje wobec komunardów 5. Kobiety we francuskich rewolucjach</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Komuna Paryska – zna okres walk Komuny Paryskiej (18 marca – 18 maja 1871 r.) – przedstawia cele i skutki walk Komuny Paryskiej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Komuny, komunardzi – omawia rolę postaci Jarosława Dąbrowskiego – zna daty: powstania III Republiki Francuskiej (wrzesień 1870 r.), wojny francusko-pruskiej (1870–1871 r.) – przedstawia przyczyny walk Komuny Paryskiej – prezentuje działalność Rady Komuny – wymienia przyczyny upadku Komuny Paryskiej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Międzynarodówka</i> – omawia rolę postaci: Napoleona III, Louisa Adolphe’a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Walerego Wróblewskiego – zna daty: klęski Francuzów pod Sedanem (wrzesień 1870 r.), zawarcia traktatu pokojowego w Wersalu (maj 1871 r.) – przedstawia wpływ wojny francusko-pruskiej na walki Komuny Paryskiej – tłumaczy, dlaczego w walkach Komuny Paryskiej brali udział Polacy.</p>	<p>– omawia rolę postaci Léona Gambetty – przedstawia rolę kobiet w rewolucjach francuskich.</p>	<p>– ocenia znaczenie walk Komuny Paryskiej dla XIX-wiecznego ruchu rewolucyjnego.</p>
<p>1. Odbudowa państwowości 2. Powszechno-prawo wyborcze 3. Od</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja marcowa, konstytucja</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja – omawia rolę postaci Jędrzeja Moraczewskiego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wybory brzeskie, proces brzeski, „getto ławkowe”, strajk</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci Zofii Moraczewskiej – zna datę strajku powszechnego w</p>	<p>Uczeń: – porównuje oraz ocenia zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i</p>

<p>demokracji do sanacji</p> <p>4. Wybory brzeskie</p> <p>5. Prawa obywatelskie w konstytucjach II Rzeczypospolitej</p> <p>6. Konflikty społeczne w II Rzeczypospolitej</p> <p>7. Konflikty narodowościowe w II Rzeczypospolitej</p>	<p>kwietniowa</p> <p>– omawia rolę postaci Józefa Piłsudskiego</p> <p>– zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Polskę (11 listopada 1918 r.), uchwalenia konstytucji: marcowej (1921 r.) i kwietniowej (1935 r.)</p> <p>– przedstawia ustrój polityczny II Rzeczypospolitej ustanowiony w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.</p>	<p>– zna datę przewrotu majowego (1926 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie tereny zwartego osadnictwa mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia początki kształtowania się II Rzeczypospolitej</p> <p>– prezentuje zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej</p> <p>– opisuje wielonarodową strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.</p>	<p>rolny</p> <p>– zna daty: powołania rządu J. Moraczewskiego (listopad 1918 r.), pierwszych wyborów do sejmu w II Rzeczypospolitej (styczeń 1919 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), procesu brzeskiego (1931–1932 r.)</p> <p>– tłumaczy, na czym polegał demokratyczny charakter II Rzeczypospolitej na początku jej istnienia</p> <p>– omawia okoliczności zamachu majowego.</p>	<p>Krakowie (1923 r.)</p> <p>– przedstawia i ocenia politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.</p>	<p>kwietniowej.</p>
<p>1. Komunistyczne władze w Polsce do 1956 roku</p> <p>2. Wydarzenia poznańskie i odwilż październikow</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, wydarzenia marcowe, Grudzień '70</p> <p>– omawia rolę postaci: Bolesława</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kult jednostki, odwilż październikowa</p> <p>– omawia rolę postaci: Stanisława</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, „mała stabilizacja”, „partyzanci”, czarny czwartek</p> <p>– omawia rolę</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Antoniego Słonimskiego, Mieczysława Moczara, Karola Modzelewskiego</p> <p>– zna daty: powołania W.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia politykę PZPR wobec społeczeństwa.</p>

<p>a 3. Jak powstała opozycja? 4. Marzec '68 5. Grudzień '70</p>	<p>Bieruta, Władysław Gomułka, Edwarda Gierka – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej</i> (1952 r.), poznańskiego Czerwca (28–30 czerwca 1956 r.), wydarzeń marcowych (1968 r.), wystąpień grudniowych na Wybrzeżu (1970 r.) – przedstawia skutki przejścia władzy w Polsce przez komunistów.</p>	<p>Mikołajczyka, kard. Stefana Wyszyńskiego, Jacka Kuronia, Adama Michnika – zna daty: powstania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1948 r.), odwilży październikowej (1956–1957 r.) – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki poznańskiego Czerwca – omawia przyczyny, przebieg i skutki Marca '68 – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wystąpień na Wybrzeżu z grudnia 1970 r.</p>	<p>postaci: Józefa Różańskiego, Józefa Cyrankiewicza – zna daty: utworzenia Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (1945 r.), przeprowadzenia referendum ludowego (1946 r.), uchwalenia „małej konstytucji” (1947 r.), czarnego czwartku w Gdyni (17 grudnia 1970 r.) – prezentuje stosunek władz komunistycznych do społeczeństwa – wymienia cele komunistycznej propagandy – omawia odwilż październikową i „małą stabilizację” z czasów rządów W. Gomułki – przedstawia okoliczności powstania opozycji antykomunistycznej.</p>	<p>Gomułki na stanowisko I sekretarza KC PZPR (październik 1956 r.), powstania <i>Listu 34</i> (1964 r.) – prezentuje proces przejmowania władzy przez komunistów w powojennej Polsce – przedstawia proces formowania się opozycji w powojennej Polsce.</p>	
--	---	---	---	---	--

<p>1. Początki opozycji 2. O wolne związki zawodowe 3. Rozprawa z opozycją 4. Dalsza walka o demokrację</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, postulaty sierpniowe, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, Okrągły Stół – omawia rolę postaci: Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy, kard. Karola Wojtyły, gen. Wojciecha Jaruzelskiego – zna daty: wyboru kard. K. Wojtyły na papieża (1978 r.), strajku w Stoczni Gdańskiej (14–31 sierpnia 1980 r.), wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia 1981 r.) – przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń z sierpnia 1980 r.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego – omawia rolę postaci: Jacka Kuronia, ks. Jerzego Popiełuszki – zna daty: strajków czerwcowych (1976 r.), powstania KOR (1976 r.), ogłoszenia postulatów sierpniowych (17 sierpnia 1980 r.), podpisania porozumień w Gdańsku (31 sierpnia 1980 r.), utworzenia NSZZ „Solidarność” (wrzesień 1980 r.), pacyfikacji górników z kopalni Wujek (16 grudnia 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (6 lutego – 5</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Studencki Komitet Solidarności, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Wolne Związki Zawodowe – omawia rolę postaci: Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa, Anny Walentynowicz, Grzegorza Przemyska – zna daty: założenia WZZ (1978 r.), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny (1979 r.), podpisania porozumień w Szczecinie (30 sierpnia 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (22 lipca 1983 r.) – przedstawia okoliczności powstawania organizacji</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Jerzego Andrzejewskiego, Edwarda Lipińskiego, ks. Jana Zieci, Jana Józefa Lipskiego, Kazimierza Świtonia, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszakowskiego, Antoniego Sokołowskiego, Bogdana Borusewicza, Andrzeja Kołodzieja – zna daty powstania: Studenckiego Komitetu Solidarności (1977 r.) i ROPCiO (1977 r.) – przedstawia rolę Kościoła w walce z władzami komunistycznymi – opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec</p>	<p>Uczeń: – ocenia rolę organizacji opozycyjnych w walce o demokrację państwa polskiego.</p>
---	---	---	--	--	--

		<p>kwietnia 1989 r.) – wymienia cele i przedstawia charakter działalności KOR – omawia postulaty wysunięte przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy – przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – prezentuje okoliczności zwołania obrad Okrągłego Stołu i decyzje polityczne ich uczestników.</p>	<p>opozycyjnych w latach 70. XX w. – opisuje wpływ problemów życia codziennego w epoce E. Gierka na stosunek społeczeństwa do władz PRL – wymienia nazwy organizacji opozycyjnych działających w PRL w latach 70. i 80. XX w.</p>	<p>polityki władz komunistycznych.</p>	
<p>1. Wizje idealnego świata 2. Utopia w myśli politycznej 3. Antyutopia 4. Antyutopie w kinie 5. Eugenika – realizacja antyutopii</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: utopia, antyutopia – przedstawia przyczyny oraz sposoby wykorzystywania idei eugenicznych w XIX i XX w.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, eugenika – omawia rolę postaci: Aldousa Huxleya, George’a Orwella, Stanisława Lema – wymienia przykłady antyutopii (literackich i filmowych)</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Platona, Thomasa More’a, Tommasa Campanelli, Francisca Bacona, Ignacego Krasickiego, Roberta Owena, Janusza Zajdla, Francisca Galtona – przedstawia wizje idealnego państwa</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Louisa Auguste’a Blanqui, Henriego de Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Jeana-Baptiste’a Godina – przedstawia znaczenie idei utopijnych w myśli politycznej – wyjaśnia, dlaczego</p>	<p>Uczeń: – ocenia aktualny stopień rozwoju technologii i nauki w kontekście zagrożenia powstaniem świata przypominającego ten przedstawiony w antyutopiach.</p>

		– przedstawia cechy charakterystyczne antyutopii (literackich i filmowych) – porównuje utopie i antyutopie.	tworzone na przestrzeni dziejów – wyjaśnia przyczyny ukształtowania się antyutopii.	stosowanie zasad eugeniki stanowi zagrożenie dla demokracji oraz praw człowieka.	
--	--	--	--	--	--

Moduł „Wojna i wojskowość”

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. Konflikty w antycznej Grecji 2. Jak były zorganizowane armie greckie? 3. Zmagania Greków z Persami 4. Wojna peloponeska	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hoplita, falanga – omawia rolę postaci: Miltiadesa, Temistoklesa, Leonidasa – zna daty bitew: pod Maratonem (490 r. p.n.e.), w wąwozie Termopile (480 r. p.n.e.), pod Salaminą (480 r. p.n.e.) – przedstawia obowiązujące w świecie greckim zasady postępowania w trakcie wojen. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hellenów – omawia rolę postaci: Dariusza I Wielkiego, Kserksesa – zna daty: powstania jońskiego (499–494 r. p.n.e.), bitwy pod Platejami (479 r. p.n.e.), utworzenia Związku Morskiego (478 r. p.n.e.), wojny peloponeskiej (431–404 r. p.n.e.) – przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Nieśmiertelni – omawia rolę postaci Cyrusa II Wielkiego – zna daty: wyprawy wojsk Dariusza I Wielkiego na Grecję (492 r. p.n.e.), wyprawy armii Kserksesa (480 r. p.n.e.), bitwy pod Mykale (479 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie zasięg imperium perskiego, obszary 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu szyk skośny – omawia rolę postaci Epaminondasa – zna daty: bitwy u ujścia Ajgospotamoj (405 r. p.n.e.), oblężenia Aten (404 r. p.n.e.), bitwy pod Leuktrami (371 r. p.n.e.) – opisuje przebieg bitwy pod Platejami – wyjaśnia okoliczności i skutki hegemonii Aten po wojnach z Persją 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia na wybranych przykładach strategiczne aspekty starożytnych bitew.

		<p>tradycje militarne <i>polis</i> spartańskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia organizację armii greckiej – prezentuje przyczyny wojen grecko-perskich i opisuje ich przebieg – wymienia czynniki decydujące o potędze militarnej Sparty i Aten – podaje zalety i wady wykorzystywania falangi. 	<p>objęte powstaniem jońskim i miejsca bitew stoczonych w trakcie wojen grecko-perskich</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje sposób wykorzystywania falangi podczas walki – omawia przebieg bitew: pod Maratonem i Termopilami – opisuje przebieg wojny peloponeskiej – tłumaczy, czym była „wyprawa dziesięciu tysięcy”. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności upadku hegemonii Sparty w świecie greckim – tłumaczy, na czym polegała przewaga szyku skośnego nad tradycyjnym ustawieniem falangi. 	
<p>1. Podporządkowanie Grecji</p> <p>2. Podboje Aleksandra Wielkiego</p> <p>3. Strategia władcy wobec podbitych obszarów</p> <p>4. Rozpad imperium Aleksandra</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu kultura hellenistyczna – omawia rolę postaci Aleksandra III Wielkiego – zna daty bitew: nad Granikiem (334 r. p.n.e.), pod Issos (333 r. p.n.e.), pod Gaugamelą (331 r. p.n.e.) – wymienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu diadochowie – omawia rolę postaci: Filipa II Macedońskiego, Dariusza III – zna daty: bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.), podboju imperium perskiego przez Aleksandra Wielkiego (334–331 r. p.n.e.), śmierci 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hetajrowie, falanga macedońska – zna daty: zdobywania przez Filipa II Macedońskiego hegemonii w Grecji (359–336 r. p.n.e.), podboju wschodnich prowincji Persji przez Aleksandra 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Kassandra, Lizymacha, Ptolemeusza I Sotera, Antygona I Jednookiego, Seleukosa I Nikatora – opisuje przebieg i skutki bitwy pod Cheroneją, ocenia jej znaczenie – przedstawia i ocenia sposób 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę Aleksandra Wielkiego w bitwie nad Granikiem – porównuje i ocenia postawy Aleksandra Wielkiego oraz Dariusza III w bitwach: pod Issos i Gaugamelą – porównuje

	przyczyny sukcesów Aleksandra Wielkiego podczas podboju Persji.	Aleksandra (323 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami – prezentuje okoliczności sięgnięcia po hegemonię w świecie greckim przez Macedonię – omawia przebieg wyprawy armii Aleksandra Wielkiego przeciwko Persom.	Wielkiego (330–327 r. p.n.e.), wyprawy wojsk Aleksandra Wielkiego do Indii (327–325 r. p.n.e.), wojen diadochów (321–281 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami – tłumaczy, co decydowało o zwycięstwach sił macedońskich w starciach z innymi armiami – omawia przebieg bitwy pod Issos – opisuje przebieg i skutki bitwy pod Gaugamelą – przedstawia losy imperium macedońskiego po śmierci Aleksandra Wielkiego.	stłumienia przez Aleksandra buntu Greków – charakteryzuje i ocenia politykę Aleksandra Wielkiego wobec podbitych ludów.	taktyki: Aleksandra Wielkiego w bitwie pod Gaugamelą oraz Epaminondasa w starciu pod Leuktrami.
1. Jak doszło do podboju Italii? 2. I wojna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu legion – omawia rolę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ekwici, manipuł	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu abordaż – omawia rolę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>velites</i> , <i>hastati</i> , <i>triarii</i> , szyk	Uczeń: – omawia i ocenia zastosowanie w praktyce zasad:

<p>punicka 3. II i III wojna punicka 4. Dalsza ekspansja rzymska i jej skutki</p>	<p>postaci Hannibala Barkasa – zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.) – prezentuje przyczyny i skutki rywalizacji rzymsko- kartagińskiej.</p>	<p>– omawia rolę postaci Gajusza Mariusza – zna daty: zakończenia podboju Italii przez Rzymian (264 r. p.n.e.), bitwy pod Kannami (216 r. p.n.e.), bitwy pod Zamą (202 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie tereny zdobyte przez Rzymian w wyniku wojen punickich – opisuje organizację armii rzymskiej – porównuje uzbrojenie legionisty rzymskiego i hoplity greckiego – tłumaczy, dlaczego Rzymianie zyskali przewagę nad Kartagińczykami podczas walk na morzu – prezentuje najważniejsze etapy rzymskiej ekspansji terytorialnej w okresie republiki – przedstawia</p>	<p>postaci: Pyrrusa, Scypiona Afrykańskiego Starszego – zna daty: zdobycia Tarentu (272 r. p.n.e.), bitwy pod Mylae (260 r. p.n.e.), bitwy koło przylądka Eknomos (256 r. p.n.e.), bitwy nad Trebbią (218 r. p.n.e.), bitwy nad Jeziorem Trazymeńskim (217 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie etapy ekspansji terytorialnej Rzymu – omawia przyczyny i przebieg ekspansji terytorialnej Rzymu na Półwyspie Apenińskim oraz etapy podboju Italii przez Rzymian – przedstawia okoliczności powstania floty rzymskiej i sposoby jej walki – opisuje przebieg i</p>	<p>„żółw”, szyk manipularny – zna daty: sojuszu Rzymu z miastami latyńskimi (493 r. p.n.e.), najazdu Galów na Rzym (390 r. p.n.e.), zdobycia przez Rzymian Nowej Kartaginy w Hiszpanii (209 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie szlak wojsk kartagińskich podczas II wojny punickiej – tłumaczy zależność między pozycją społeczną i majątkową obywateli rzymskich a rodzajem ich służby w armii – omawia rodzaje szyków w armii rzymskiej – wyjaśnia znaczenie rzymskich zasad: <i>Divide et impera; Si vis pacem, para</i></p>	<p><i>Divide et impera;</i> <i>Si vis pacem, para bellum</i> – ocenia wpływ różnych formacji zbrojnych na przebieg bitew na przykładzie starcia pod Kannami.</p>
---	---	---	---	---	--

		<p>przyczyny i skutki reform wojskowych wprowadzonych przez Gajusza Mariusza</p> <p>– omawia zmiany zachodzące w armii rzymskiej w okresie republiki.</p>	<p>skutki wojen punickich</p> <p>– prezentuje przebieg bitwy pod Kannami i zastosowaną w jej trakcie strategię Kartagińczyków</p> <p>– przybliża przebieg bitwy pod Zamą i zastosowaną w jej trakcie strategię Rzymian.</p>	<p><i>bellum.</i></p>	
<p>1. Kryzys republiki i podbój Galii</p> <p>2. Wojny domowe u schyłku republiki</p> <p>3. Idea <i>pax Romana</i> i jej znaczenie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu gladiator</p> <p>– omawia rolę postaci: Juliusza Cezara, Spartakusa, Oktawiana Augusta</p> <p>– zna daty: zawiązania I triumwiratu (60 r. p.n.e.), powstania Spartakusa (73–71 r. p.n.e.), zawiązania II triumwiratu (43 r. p.n.e.), bitwy pod Akcjum (31 r. p.n.e.)</p> <p>– przedstawia rolę gladiatorów w starożytnym Rzymie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: triumwirat, „pokój rzymski” (<i>pax Romana</i>), limes</p> <p>– omawia rolę postaci: Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza</p> <p>– zna daty: wojny galijskiej (58–51 r. p.n.e.), wojny Cezara z Pompejuszem (49–45 r. p.n.e.), bitwy pod Farsalos (48 r. p.n.e.), zabójstwa Cezara (44 r. p.n.e.),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu liktor</p> <p>– omawia rolę postaci: Lucjusza Kornelisz Sulli, Marka Krassusa, Wercyngetoryksa, Kleopatry VII, Lepidusa, Marka Aureliusza, Trajana, Hadriana</p> <p>– zna daty: dyktatury Sulli (82–79 r. p.n.e.), powstania Wercyngetoryksa (53–52 r. p.n.e.), bitwy pod Alezją (52 r. p.n.e.), bitwy pod</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: ostatecznego podboju Galii przez wojska Cezara (51 r. p.n.e.), wkroczenia armii Cezara do Italii (49 r. p.n.e.), bitwy pod Dyrrachium (48 r. p.n.e.)</p> <p>– omawia strategię Juliusza Cezara wykorzystaną w trakcie oblężenia Alezji</p> <p>– wyjaśnia wpływ zmian wprowadzonych w armii rzymskiej w I i</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia polityczne oraz militarne skutki rywalizacji wybitnych wodzów na przykładzie Juliusza Cezara i Gnejusza Pompejusza</p> <p>– ocenia strategię bitewną Juliusza Cezara na wybranych przykładach.</p>

	<p>– omawia okoliczności przejścia władzy w Rzymie przez Juliusza Cezara</p> <p>– tłumaczy, dlaczego wojska Juliusza Cezara odnosiły zwycięstwa w starciach z mającymi nad nimi przewagę liczebną siłami przeciwników.</p>	<p>ogłoszenia „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e.)</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wojny galijskiej</p> <p>– wyjaśnia, jakie korzyści i straty przynosiła surowa dyscyplina wprowadzona w legionach rzymskich</p> <p>– tłumaczy, na czym polegała idea <i>pax Romana</i>, wymienia skutki jej wprowadzenia w Imperium Rzymskim.</p>	<p>Filippi (42 r. p.n.e.), wojny Oktawiana z Markiem Antoniuszem (32–31 r. p.n.e.)</p> <p>– tłumaczy, w jakich okolicznościach Lucjusz Korneliusz Sulla wprowadził w Rzymie dyktaturę</p> <p>– omawia przebieg wojny między Juliuszem Cezarem a Pompejuszem</p> <p>– przedstawia taktykę wykorzystaną przez Juliusza Cezara w trakcie bitwy pod Farsalos</p> <p>– prezentuje zmiany, które wprowadzono w armii rzymskiej w I i II w. n.e.</p> <p>– wyjaśnia rolę rzymskiego limesu w podziale starożytnego świata na „cywilizowany” i „barbarzyński”.</p>	<p>II w. n.e. na życie społeczne w państwie.</p>	
1. Europa Zachodnia na	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– opisuje proces</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia walory</p>

<p>początku średniowiecza</p> <p>2. Armia Franków</p> <p>3. Drużyny książęce w Polsce</p> <p>4. Początki rycerstwa w Europie Zachodniej i Polsce</p>	<p>terminów: rycerstwo, drużyna</p> <p>– omawia rolę postaci: Mieszka I, Karola Wielkiego</p> <p>– zna datę bitwy pod Cedynią (972 r.)</p> <p>– przedstawia organizację wojsk w państwie piastowskim.</p>	<p>terminów: pancerni, pospolite ruszenie</p> <p>– omawia rolę postaci Karola Młota</p> <p>– zna datę bitwy pod Poitiers (732 r.)</p> <p>– przedstawia znaczenie bitwy pod Poitiers</p> <p>– opisuje zmiany wprowadzone w armii frankijskiej w czasach panowania Karola Wielkiego</p> <p>– prezentuje rolę, organizację i sposób finansowania drużyny Mieszka I</p> <p>– omawia przebieg i znaczenie bitwy pod Cedynią</p> <p>– tłumaczy, dlaczego władcy zrezygnowali ze stałych drużyn i nadawali ziemię w zamian za służbę wojskową.</p>	<p>terminów: tarczownicy, legendy arturiańskie</p> <p>– przedstawia przyczyny i przejawy upadku znaczenia armii rzymskiej</p> <p>– omawia sytuację militarną w Europie Zachodniej na początku średniowiecza</p> <p>– prezentuje organizację i sposób walki armii Franków</p> <p>– opisuje relacje między władcami piastowskimi a drużynnikami</p> <p>– wymienia wady i zalety rezygnacji władców ze stałych drużyn na rzecz nadawania ziemi w zamian za służbę wojskową</p> <p>– omawia proces kształtowania się rycerstwa i znaczenie tego nowego stanu w</p>	<p>rezygnacji z drużyny książęcej na ziemiach polskich w średniowieczu</p> <p>– podaje przykłady wpływu symboliki przekazów arturiańskich na średniowieczne legendy polskie</p> <p>– przedstawia związek pomiędzy wprowadzeniem systemu lennego a zmianami w organizacji średniowiecznych armii.</p>	<p>militarne drużyny książęcej w państwie piastowskim.</p>
--	---	---	--	--	--

			monarchii polskiej – przytacza legendy arturiańskie.		
1. Kształtowanie się rycerstwa 2. Wyprawy krzyżowe i zakony rycerskie 3. Herby i turnieje 4. Rycerstwo w kulturze	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: herb, turniej, kultura rycerska – zna daty: I wyprawy krzyżowej (1096–1099 r.), IV wyprawy krzyżowej (1202–1204 r.), zdobycia Akki przez wojska tureckie (1291 r.) – wyszczególnia elementy obyczajowości rycerskiej – wymienia cnoty rycerskie.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: etos rycerski, zakon rycerski – omawia rolę postaci Urbana II – zna daty: zdobycia Jerozolimy i utworzenia Królestwa Jerozolimskiego (1099 r.), utworzenia zakonu krzyżackiego (1191 r.), upadku cesarstwa łacińskiego (1261 r.) – wymienia cechy charakterystyczne etosu rycerskiego – analizuje elementy obyczajowości rycerskiej w średniowieczu – tłumaczy, jaką rolę odgrywały w średniowieczu zamki rycerskie.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Gotfryda z Bouillon, Saladyna – zna daty: wezwania chrześcijan przez Urbana II do rozpoczęcia krucjat (1095 r.), II wyprawy krzyżowej (1147–1149 r.), III wyprawy krzyżowej (1189–1192 r.), V wyprawy krzyżowej (1217–1221 r.), VI wyprawy krzyżowej (1248–1254 r.), VII wyprawy krzyżowej (1270 r.) – przedstawia proces kształtowania się rycerstwa – podaje przykłady nieprzestrzegania etosu rycerskiego w średniowieczu – prezentuje etapy i skutki wypraw	Uczeń: – omawia rolę postaci: Konrada III, Ludwika VII, Fryderyka Barbarossa, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce, Baldwina I, Fryderyka II Hohenstaufa, Ludwika IX Świętego – przedstawia i ocenia znaczenie wypraw krzyżowych dla Europy – porównuje turniejowe i bitewne wyposażenie rycerzy.	Uczeń: – ocenia wpływ wypraw krzyżowych na kształtowanie się rycerstwa europejskiego – omawia i ocenia wpływ średniowiecznego etosu rycerskiego na obyczajowość i kulturę w następnych epokach.

			krzyżowych – analizuje zmiany uzbrojenia rycerstwa w średniowieczu.		
1. Początki polskiego rycerstwa 2. Konflikt z zakonem krzyżackim 3. Sobór w Konstancji 4. Klęska zakonu krzyżackiego	Uczeń: – omawia rolę postaci Konrada Mazowieckiego – zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409–1411 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 lipca 1410 r.), wojny trzynastoletniej (1454–1466 r.), hołdu pruskiego (1525 r.) – opisuje okoliczności sprowadzenia Krzyżaków do Polski.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna sprawiedliwa, wojna niesprawiedliwa – omawia rolę postaci: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka, Zygmunta I Starego, Albrechta Hohenzollerna – zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków (1308–1309 r.), bitwy pod Płowcami (1331 r.), pokoju w Kaliszu (1343 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.) – prezentuje	Uczeń: – omawia rolę postaci: Zawiszy Czarnego z Garbowa, Pawła Włodkowica – zna daty: soboru w Konstancji (1414–1418 r.), powstania antykrzyżackiego w Prusach (1454 r.), bitwy pod Chojnicami (1454 r.), ostatniej wojny z Krzyżakami (1519–1521 r.) – wskazuje na mapie kierunki działań wojsk polsko-litewskich i krzyżackich w czasie wielkiej wojny z zakonem oraz zmiany terytorialne będące następstwami zawarcia I pokoju toruńskiego – przedstawia proces	Uczeń: – zna datę utworzenia Związku Pruskiego (1440 r.) – wyjaśnia znaczenie poglądów religijnych i politycznych dla definiowania wojen: sprawiedliwych i niesprawiedliwych w średniowieczu – ocenia, czy wojna może być sprawiedliwa, i uzasadnia swoją opinię.	Uczeń: – ocenia poglądy Pawła Włodkowica na temat przyczyn i sposobu prowadzenia wojen – ocenia znaczenie dla sporu polsko-krzyżackiego: bitwy pod Płowcami, bitwy pod Grunwaldem, wystąpienia Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji.

		<p>przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-krzyżackich toczonych w czasach panowania ostatnich Piastów</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p> <p>– podaje okoliczności sekularyzacji zakonu krzyżackiego.</p>	<p>kształtowania się średniowiecznego rycerstwa polskiego</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– przybliży postawy posłów polskich w trakcie soboru w Konstancji</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny trzynastoletniej.</p>		
<p>1. Wojna stuletnia</p> <p>2. Zmierzch rycerstwa</p> <p>3. Początki broni palnej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wojny stuletniej (1337–1453 r.), zdobycia Konstantynopola przez Turków (1453 r.)</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny stuletniej.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Joanny d’Arc, Jana Husa</p> <p>– zna daty bitew: pod Crécy (1346 r.), pod Azincourt (1415 r.)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego bitwy: pod Crécy i Azincourt oznaczały koniec epoki rycerstwa</p> <p>– przedstawia wpływ Joanny d’Arc na przebieg wojny</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Filipa VI, Edwarda III, Karola VII, Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki</p> <p>– zna daty: spalenia Joanny d’Arc na stosie (1431 r.), utworzenia Konfederacji Szwajcarskiej (1291 r.), bitwy pod Lipanami (1434 r.)</p> <p>– charakteryzuje</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci Arnolda von Winkelrieda</p> <p>– zna daty: bitwy pod Morgarten (1315 r.), bitwy pod Dornbach (1499 r.), odsieczy Pragi przez wojska Jana Žižki (1420 r.)</p> <p>– przedstawia przebieg wojen Szwajcarów o zachowanie suwerenności i</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia militarne skutki zastosowania broni palnej.</p>

		<p>stuletniej – wskazuje okoliczności wprowadzenia broni palnej – prezentuje zmiany organizacji armii europejskich w XV w.</p>	<p>technikę wojenną stosowaną przez wojska husyckie – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wykorzystywanie przez husytów wozów bojowych – przedstawia sposoby zastosowania broni palnej podczas prowadzenia działań wojennych w XV w.</p>	<p>wpływ tych konfliktów na sposób prowadzenia działań wojennych w nowożytnej Europie – wyjaśnia, na czym polega symbolika postaci Winkelrieda.</p>	
<p>1. Reformacja i początki konfliktów religijnych 2. Wojny włoskie 3. Konflikty religijne we Francji 4. Klęska Wielkiej Armady</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wojna religijna – omawia rolę postaci Marcina Lutra – zna daty: wystąpienia Marcina Lutra (1517 r.), pokoju w Augsburgu (1555 r.), tzw. nocy św. Bartłomieja (1572 r.), wydania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1598 r.) – podaje przyczyny i skutki konfliktów</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. noc św. Bartłomieja, Wielka Armada – omawia rolę postaci: Thomasa Münzera, Katarzyny Medycejskiej, Henryka de Burbon, Elżbiety I – zna daty: powstania chłopskiego w Niemczech (1524–1525 r.), bitwy pod Frankenhäusen (1525 r.), klęski</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Szmalkaldzki, <i>Sacco di Roma</i> – omawia rolę postaci: Karola V, Karola VIII, Ludwika XII, Franciszka I, Francisca Drake’a – zna daty: sejmu w Spirze (1529 r.), utworzenia Związku Szmalkaldzkiego (1531 r.), bitwy pod Pawią (1525 r.), <i>Sacco di Roma</i></p>	<p>Uczeń: – zna daty: wojen szmalkaldzkich (1546–1552 r.), wyprawy wojsk Karola VIII do Włoch (1494 r.), wyprawy sił Ludwika XII do Włoch (1499 r.), bitwy pod Marignano (1515 r.), pokoju w Cateau-Cambrésis (1559 r.), wydania edyktu tolerancyjnego w Saint-Germain-en-Laye (1562 r.),</p>	<p>Uczeń: – ocenia, czy postanowienia <i>Edyktu nantejskiego</i> mogły stanowić podstawę pokojowego współistnienia protestantów i katolików – ocenia, czy reformacja musiała oznaczać wciągnięcie państw europejskich w konflikty o podłożu religijnym.</p>

	religijnych w Europie.	Wielkiej Armady (1588 r.) – tłumaczy, w jaki sposób reformacja wpłynęła na radykalizację nastrojów społecznych w Niemczech – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny chłopskiej w Niemczech – wskazuje wady i zalety prowadzenia działań wojennych z pomocą wojsk zaciężnych.	(1527 r.), tzw. wojny trzech Henryków (1574–1589 r.) – przedstawia przebieg i skutki wojen religijnych w Niemczech – tłumaczy, jaką rolę odegrało użycie broni palnej w trakcie bitwy pod Pawią – podaje skutki polityczne <i>Sacco di Roma</i> – wymienia przyczyny sukcesów i klęsk armii francuskiej w czasie wojen włoskich – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji angielsko-hiszpańskiej.	wojny między hugenotami a katolikami we Francji (1562–1594 r.), pokoju w Saint-Germain-en-Laye (1570 r.) – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen włoskich – omawia wpływ wojen włoskich na sposób prowadzenia konfliktów zbrojnych w epoce nowożytnej – opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojen religijnych we Francji.	
1. Konflikt w Niderlandach 2. Wybuch wojny trzydziestoletniej 3. Wojna w	Uczeń: – zna daty wojny trzydziestoletniej (1618–1648 r.) – wymienia przyczyny i skutki wojny	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. defenestracja praska, Armia Nowego Wzoru – omawia rolę	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu tzw. pacyfikacja gandawska – omawia rolę postaci: Wilhelma	Uczeń: – omawia rolę postaci: Filipa II, Gábora Bethlena – zna daty: unii w Arras (1579 r.), najazdu wojsk	Uczeń: – ocenia polityczne i społeczne skutki wojny trzydziestoletniej.

<p>Rzeszy 4. Zakończenie wojny trzydziestoletniej 5. Jak walczone w XVII wieku 6. Wzrost potęgi Francji</p>	<p>trzydziestoletniej.</p>	<p>postaci: Gustawa II Adolfa, Olivera Cromwella, Armanda Jeana du Plessis de Richelieu, Ludwika XIV – zna daty: tzw. II defenestracji praskiej (1618 r.), bitwy pod Białą Górą (1620 r.), bitwy pod Lützen (1632 r.), pokoju westfalskiego (1648 r.) – wskazuje na mapie obszary krajów zaangażowanych w wojnę trzydziestoletnią – przedstawia sposoby prowadzenia walk w XVII w. – wymienia nazwy formacji zbrojnych walczących w XVII w. – prezentuje znaczenie fortyfikacji dla prowadzenia działań wojennych w XVII</p>	<p>Orańskiego, Fryderyka V, Ferdynanda Habsburga, Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina – zna daty: wybuchu antyhiszpańskiego powstania w Niderlandach (1566 r.), zawarcia tzw. pacyfikacji gandawskiej (1576 r.), wkroczenia wojsk duńskich do Rzeszy (1625 r.), bitwy pod Rocroi (1643 r.), odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1685 r.) – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfliktu w Niderlandach – wymienia i charakteryzuje okresy wojny trzydziestoletniej – tłumaczy, dlaczego zwycięstwo</p>	<p>Gábora Bethlena na Wiedeń (1619 r.), oblężenia Magdeburga (1631 r.), bitwy pod Nördlingen (1634 r.), upadku La Rochelle (1628 r.) – wyjaśnia, na czym polegała przewaga żołnierzy Armii Nowego Wzoru nad innymi wojskami zaciężnymi – tłumaczy, dlaczego wojna trzydziestoletnia trwała tak długo i czemu angażowali się w nią władcy kolejnych państw sąsiadujących z Rzeszą.</p>	
---	----------------------------	--	--	---	--

		w.	Szwedów pod Lützen można określić jako pyrrusowe – omawia przyczyny i skutki odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> we Francji – określa wady i zalety sposobów zaopatrywania wojsk w XVII w.		
1. Armia polsko-litewska w XVI wieku 2. Wojny o Inflanty 3. Wojny ze Szwedami 4. Wojny z Rosją i Turcją na początku XVII wieku	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu husaria – omawia rolę postaci: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego – zna daty bitew: pod Kircholmem (1605 r.), pod Kłuszynem (1610 r.), pod Cecorą (1620 r.), pod Chocimiem (1621 r.) – wymienia cechy charakterystyczne armii polsko-litewskiej w XVI w.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojsko kwarciane, piechota wybraniecka – omawia rolę postaci Stefana Batorego – zna daty: wojny z Moskwą o Inflanty (1577–1582 r.), rozejmu w Jamie Zapolskim (1582 r.), wojny z Rosją (1609–1619 r.), rozejmu w Dywilinie (1619 r.) – wskazuje na mapie tereny, których przynależność	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: obrona potoczna, rota, lisowczycy, koncerz – omawia rolę postaci Aleksandra Lisowskiego – zna daty: utworzenia piechoty wybranieckiej (1578 r.), wyprawy połockiej (1579 r.), wyprawy na Wielkie Łuki (1580 r.), wyprawy pskowskiej (1581–1582 r.), inwazji wojsk szwedzkich na Inflanty (1604 r.),	Uczeń: – zna datę przyłączenia Estonii do Rzeczypospolitej (1600 r.) – wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy wojskami kozackimi a lisowczykami – określa skuteczność armii polsko-litewskiej w XVI w. – ocenia, czy śmierć Jana Karola Chodkiewicza w trakcie walk pod Chocimiem miała wpływ na postawy	Uczeń: – ocenia działalność i skuteczność lisowczyków jako wojska najemnego – ocenia wartość bojową husarii – ocenia skuteczność wybitnych wodzów podczas wielkich bitew z pierwszej połowy XVII w.

		<p>budziła spory pomiędzy Rzeczpospolitą a Szwecją</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa cechy charakterystyczne armii polsko-litewskiej w XVI w. – przedstawia reformy wojskowe wprowadzone przez Stefana Batorego – omawia strategię Jana Karola Chodkiewicza wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kircholmem – analizuje strategię Stanisława Żółkiewskiego wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kłuszynem – prezentuje uzbrojenie i sposób walki husarii. 	<p>wyprawy sił Dymitra Samozwańca na Moskwę (1604 r.), zdobycia Smoleńska (1611 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie kierunki wypraw wojsk Stefana Batorego – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny o Inflanty toczonej w czasach panowania Stefana Batorego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich, polsko-rosyjskich oraz polsko-tureckich, które toczono na przełomie XVI i XVII w. 	<p>żołnierzy polskich.</p>	
<p>1. W walce z Gustawem Adolfem</p> <p>2. Kozacy</p> <p>3. Reformy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Bohdana Chmielnickiego, Władysława IV, Jana 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu rejestr kozacki – omawia rolę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: autorament, wojsko komputowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Arendta Dickmanna – zna daty: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia, czy Rzeczpospolita w XVII w. potrzebowała silnej

<p>armii polskiej w drugiej połowie XVII wieku 4. Potop szwedzki 5. Schyłek polskiej potęgi militarnej</p>	<p>Kazimierza, Jana III Sobieskiego – zna daty: bitwy pod Oliwą (1627 r.), bitwy pod Trzycianą (1629 r.), wybuchu powstania Chmielnickiego (1648 r.), bitwy pod Chocimiem (1673 r.), bitwy pod Wiedniem (1683 r.) – wymienia przyczyny sukcesów i porażek Szwedów w wojnach z Rzeczpospolitą.</p>	<p>postaci: Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego – zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Szwedów (1626–1629 r.), rozejmu w Starym Targu (1629 r.), bitwy nad Żółtymi Wodami (1648 r.), bitwy pod Korsuniem (1648 r.), bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), ugody w Perejasławiu (1654 r.), oblężenia Jasnej Góry (1655 r.), bitwy pod Warką (1656 r.), pokoju w Oliwie (1660 r.), pokoju w Andruszowie (1667 r.), traktatu w Buczaczu (1672 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.)</p>	<p>– omawia rolę postaci: Jeremiego Wiśniowieckiego, Janusza Radziwiłła, Fryderyka Wilhelma, Jerzego II Rakoczego – zna daty: wojny polsko-szwedzkiej (1621–1622 r.), oblężenia Zbaraża (1649 r.), bitwy pod Batohem (1652 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Warszawą (1656 r.), zerwania związków lennych Brandenburgii z Polską (1656 r.), układu w Radnot (1656 r.), wojny Rzeczypospolitej z Turcją (1672–1676 r.), traktatu w Żurawnie (1676 r.) – opisuje przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich toczonych w pierwszej połowie</p>	<p>utworzenia rejestru kozackiego (1572 r.), bitwy pod Walmoją (1626 r.), kapitulacji wojsk polskich pod Ujściem i w Kiejdanach (1655 r.), oblężenia Koldyngi (1658 r.) – przedstawia wpływ sytuacji finansowej Rzeczypospolitej na wyniki zmagania jej armii.</p>	<p>i dużej floty – ocenia, czy decyzja Jana III Sobieskiego dotycząca zaangażowania się w działania wojenne przeciwko Turcji i rozpoczęcia odsieczy wiedeńskiej była słuszna.</p>
--	---	--	--	--	---

		<p>– tłumaczy, co było podstawą siły bojowej Kozaków i jak wykorzystywali ją oni w praktyce</p> <p>– omawia reformy wprowadzone w armii polskiej w drugiej połowie XVII w.</p>	<p>XVII w.</p> <p>– prezentuje przebieg i skutki potopu szwedzkiego</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wojen polsko-tureckich toczonych w drugiej połowie XVII w.</p> <p>– omawia strategię wykorzystaną przez Jana III Sobieskiego w trakcie bitwy pod Wiedniem.</p>		
<p>1. Konfederacja barska</p> <p>2. Reformy wojska w XVIII wieku</p> <p>3. Wojna w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i></p> <p>4. Powstanie kościuszkowskie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu kosynierzy</p> <p>– omawia rolę postaci: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>– zna daty: konfederacji barskiej (1768–1772 r.), I rozbioru Polski (1772 r.), Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.), zawiązania konfederacji targowickiej (1792</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Niemy, naczelnik powstania, rzeź Pragi</p> <p>– omawia rolę postaci: Kazimierza Pułaskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego</p> <p>– zna daty: utworzenia Szkoły Rycerskiej (1765 r.), bitwy pod Zieleńcami (18</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: Sejmu Niemego (1717 r.), utworzenia Generalności (1769 r.), ogłoszenia detronizacji Stanisława Augusta (1770 r.), reformy wojska uchwalonej przez Sejm Wielki (1789 r.), bitwy pod Dubienką (18 lipca 1792 r.)</p> <p>– omawia przebieg działań politycznych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Polacy brali udział w wojnie o niepodległość USA</p> <p>– wymienia różnice pomiędzy konfederacją barską a powstaniem kościuszkowskim</p> <p>– porównuje przyczyny klęski konfederacji barskiej i powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wkład militarny Polaków w walkę o zachowanie niepodległości</p> <p>– ocenia kierunek, w jakim zmierzały reformy wojska Rzeczypospolitej w XVIII w.</p>

	<p>r.), II rozbiór Polski (1793 r.), powstania kościuszkowskiego (1794 r.), III rozbiór Polski (1795 r.) – przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>czerwca 1792 r.), przysięgi Tadeusza Kościuszki w Krakowie (24 marca 1794 r.), bitwy pod Raławicami (4 kwietnia 1794 r.), bitwy pod Szczekocinami (6 czerwca 1794 r.), bitwy pod Maciejowicami (10 października 1794 r.), rzezi Pragi (4 listopada 1794 r.) – tłumaczy, w jakich okolicznościach zawiązano konfederację barską – przedstawia reformy wojska przeprowadzone w XVIII w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miało ustanowienie Orderu Virtuti Militari – prezentuje przebieg powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>i walk prowadzonych przez konfederatów barskich – określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i> – przedstawia strategię wykorzystaną przez Tadeusza Kościuszkę w trakcie bitwy pod Raławicami – wyjaśnia, dlaczego udział kosynierów w bitwie raławickiej był możliwy i wyjątkowo ważny – tłumaczy cel przeprowadzonej przez Rosjan rzezi mieszkańców Pragi.</p>		
1. Rewolucja francuska i jej	<p>Uczeń: – omawia rolę</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia</p>	<p>Uczeń: – ocenia talent</p>

<p>wpływ na przemiany w wojsku 2. Początki kariery Napoleona Bonapartego 3. Wielkie zwycięstwa Napoleona 4. Wyprawa na Moskwę 5. Upadek cesarza Francuzów 6. Armie w epoce napoleońskiej</p>	<p>postaci Napoleona Bonapartego – zna daty: wybuchu rewolucji francuskiej (1789 r.), bitwy pod Austerlitz (1805 r.), wyprawy armii Napoleona na Rosję (1812 r.) – podaje przyczyny i skutki klęski wojsk Napoleona w Rosji.</p>	<p>terminu tzw. 100 dni Napoleona – omawia rolę postaci Aleksandra I – zna daty: koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.), bitwy pod Borodino (1812 r.), bitwy pod Lipskiem (1813 r.), abdykacji Napoleona (1814 r.), bitwy pod Waterloo (1815 r.) – przedstawia wpływ rewolucji francuskiej na przemiany w wojsku – wymienia bitwy, które miały przełomowe znaczenie w kampaniach napoleońskich – charakteryzuje rodzaje wojsk tworzących armię Napoleona – prezentuje przebieg i skutki wyprawy sił Napoleona na Moskwę.</p>	<p>terminów: tzw. bitwa trzech cesarzy, tzw. bitwa narodów – omawia rolę postaci: Franciszka I, Horatia Nelsona, Michaiła Kutuzowa, Arthura Wellesleya – zna daty: objęcia przez Napoleona dowództwa nad Armią Włoch (1796 r.), wyprawy wojsk Napoleona do Egiptu (1798 r.), bitwy pod piramidami (1798 r.), bitwy pod Abukirem (1799 r.), bitwy pod Marengo (1800 r.), bitwy pod Frydlandem (1807 r.), bitwy pod Jeną (1806 r.), bitwy pod Auerstädt (1806 r.), bitwy pod Trafalgarem (1805 r.), bitwy pod Wagram (1809 r.) – omawia początki kariery Napoleona Bonapartego – wymienia</p>	<p>znaczenie terminów: taktyka linearna, taktyka kolumnowo-tyralierska – omawia rolę postaci: Louisa Nicolasa Davouta, Michela Neyya – zna daty: I koalicji antyfrancuskiej (1792–1797 r.), utworzenia armii narodowej we Francji (1793 r.), zdobycia przez siły Napoleona Tulonu (1793 r.), II koalicji antyfrancuskiej (1799–1802 r.), pokoju w Amiens (1802 r.), wybuchu wojny francusko-angielskiej (1803 r.), III koalicji antyfrancuskiej (1805 r.), IV koalicji antyfrancuskiej (1806–1807 r.), bitwy pod Iławą Pruską (1807 r.), V koalicji antyfrancuskiej</p>	<p>militarny Napoleona.</p>
---	--	--	---	---	-----------------------------

			<p>czynniki, które zdecydowały o zwycięstwie Francuzów w wojnie z siłami I koalicji</p> <p>– przedstawia przebieg kampanii napoleońskich</p> <p>– prezentuje strategię wykorzystaną przez Arthura Wellesleya w trakcie bitwy pod Waterloo</p> <p>– określa okoliczności upadku Napoleona.</p>	<p>(1808–1809 r.), VI koalicji antyfrancuskiej (1812–1814 r.), VII koalicji antyfrancuskiej (1815 r.)</p> <p>– wyjaśnia, czym różniła się kampania rosyjska od poprzednich wojen toczonych przez armię Napoleona.</p>	
<p>1. Stosunek Napoleona do podbitej ludności</p> <p>2. Polityka francuska wobec Hiszpanii</p> <p>3. Księstwo Warszawskie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.)</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Kodeks Napoleona</i>, blokada kontynentalna</p> <p>– omawia rolę postaci Józefa Poniatowskiego</p> <p>– zna daty: pokoju w Tylży (1807 r.), wojny z Austrią (1809 r.), wysłania legionistów polskich na Santo Domingo (1801–1802 r.)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu tzw. II wojna polska</p> <p>– omawia rolę postaci: Józefa Bonapartego, Józefa Zajączka</p> <p>– zna daty: blokady kontynentalnej (1806–1810 r.), wybuchu powstania w Wielkopolsce (1806 r.)</p> <p>– prezentuje politykę</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: traktatu w Fontainebleau (1807 r.), usunięcia Francuzów z Hiszpanii (1813 r.)</p> <p>– przedstawia stosunek różnych narodów europejskich do Napoleona</p> <p>– wyjaśnia różnice pomiędzy ocenami Napoleona w Polsce i w innych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia stosunek Napoleona do podbitej ludności</p> <p>– ocenia stosunek Napoleona do Polaków</p> <p>– ocenia, czy opowiedzenie się po stronie Napoleona przyniosło Polakom korzyści.</p>

		<p>– wskazuje na mapie obszary państw zależnych od Francji w czasach rządów Napoleona</p> <p>– przedstawia stosunek Napoleona do podbitej ludności</p> <p>– opisuje wkład militarny Polaków w kampanie armii Napoleona.</p>	<p>francuską w Hiszpanii</p> <p>– przedstawia słabości i zalety Księstwa Warszawskiego</p> <p>– analizuje „czarną i białą legendę” Napoleona.</p>	<p>państwach europejskich.</p>	
<p>1. Nowy ład w Europie</p> <p>2. Rewolucje w pierwszej połowie XIX wieku</p> <p>3. Wojna krymska i kongres berliński</p> <p>4. Konflikty kolonialne</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu kongres wiedeński</p> <p>– zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.)</p> <p>– wymienia postanowienia polityczne i terytorialne uczestników kongresu wiedeńskiego.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, <i>pax Britannica</i>, Wiosna Ludów, wojna krymska, kongres berliński</p> <p>– omawia rolę postaci: Aleksandra I, Wiktorii I, Aleksandra II</p> <p>– zna daty: utworzenia Świętego Przymierza (1815 r.), wybuchu powstania listopadowego (1830 r.), Wiosny Ludów (1848–1849 r.),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: epoka wiktoriańska, rządy reakcji, tzw. sojusz trzech cesarzy, powstanie sipajów, wojny burskie, tzw. powstanie bokserów</p> <p>– omawia rolę postaci: Mikołaja I, Giuseppe Mazziniego, Józefa Bema</p> <p>– zna daty: rewolucji we Francji i w Belgii (1830 r.), powstania sipajów (1857–1859 r.), zawarcia tzw. sojuszu trzech</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: podboju Algierii (1830–1847 r.), powstań we Włoszech (1831 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (1878 r.), dwuprzymierza Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), wojny Brytyjczyków z Zulusami (1879 r.), I wojny włosko-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ postanowień uczestników kongresu berlińskiego na ład europejski</p> <p>– ocenia politykę Wielkiej Brytanii w XIX i na początku XX w.</p>

		<p>wojny krymskiej (1853–1856 r.), kongresu berlińskiego (1878 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – tłumaczy, komu służyły, a kogo ograniczały postanowienia uczestników kongresów: wiedeńskiego i berlińskiego – przedstawia rolę, jaką miało odgrywać Święte Przymierze – wyjaśnia, na czym polegał <i>pax Britannica</i> – określa przyczyny rywalizacji rosyjsko-tureckiej – prezentuje postanowienia uczestników kongresu berlińskiego. 	<p>cesarzy (1873 r.), I wojny burskiej (1880–1881 r.), tzw. powstania bokserów (1899 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co leżało u podstaw potęgi Wielkiej Brytanii – określa przyczyny, przebieg i skutki rewolucji europejskich z pierwszej połowy XIX w. – wymienia rewolucje z pierwszej połowy XIX w. – tłumaczy, dlaczego władcy państw Europy Zachodniej ingerowali w konflikt rosyjsko-turecki – omawia przebieg i skutki wojny krymskiej – wymienia konflikty kolonialne, w które była 	<p>etiopskiej (1887–1889 r.), II wojny włosko-etiopskiej (1895–1896 r.), bitwy pod Aduą (1896 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg działań zbrojnych w trakcie wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.) – omawia konflikty kolonialne w Afryce – przedstawia konflikty kolonialne w Azji – prezentuje ekspansję kolonialną Francji, Niemiec i Włoch. 	
--	--	---	--	--	--

			<p>zaangażowana Wielka Brytania – wyjaśnia, dlaczego państwa europejskie angażowały się w konflikty kolonialne – przedstawia korzyści, jakie polityka kolonialna przynosiła mocarstwom europejskim.</p>		
<p>1. Armie narodowe 2. Wynalazki i nowa broń 3. Wojny we Włoszech i powstanie Czerwonego Krzyża 4. Wojna francusko-niemiecka</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Czerwony Krzyż – zna daty: Wiosny Ludów we Włoszech (1848–1849 r.), utworzenia Królestwa Włoch (1861 r.), proklamowania powstania II Rzeszy (18 stycznia 1871 r.) – wymienia wady i zalety wprowadzenia armii narodowych z poboru.</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldi, Napoleona III, Ottona von Bismarcka – zna daty: bitwy pod Solferino (1859 r.), wojny francusko-pruskiej (1870–1871 r.), pokoju we Frankfurcie nad Menem (1871 r.) – podaje cechy charakterystyczne i skutki powstania armii narodowych – wymienia nowe rodzaje broni i</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci Jeana Henriego Dunanta – zna daty: skonstruowania karabinu iglicowego (1836 r.), skonstruowania karabinu maszynowego (1884 r.), I bitwy pod Custozą (1848 r.), wojny francusko-austriackiej (1859 r.), wyprawy „czerwonych koszul” (1860 r.), wojny włosko-prusko-austriackiej</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Hiram Maxima, Helmuta von Moltke – zna daty: uchwalenia konwencji genewskiej (1864 r.), kapitulacji francuskiej Armii Renu pod Metz (1870 r.) – wymienia przyczyny wzrostu strat osobowych na polach bitew w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, w jaki</p>	<p>Uczeń: – porównuje przebieg zjednoczenia Włoch i Niemiec oraz ocenia, w którym z tych procesów aspekt militarny miał większe znaczenie.</p>

		<p>wynalazki służące jej udoskonalaniu – przedstawia okoliczności utworzenia Czerwonego Krzyża.</p>	<p>(1866 r.), II bitwy pod Custożą (1866 r.), bitwy pod Sedanem (1870 r.) – wyjaśnia wpływ rozwoju techniki na sposób prowadzenia działań wojennych w XIX w. – prezentuje przebieg działań wojennych zmierzających do zjednoczenia Włoch – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-niemieckiej.</p>	<p>sposób starano się poprawić opiekę nad żołnierzami rannymi na polach bitew.</p>	
<p>1. I wojna światowa na froncie zachodnim 2. Walki na froncie wschodnim 3. Walki na pozostałych frontach 4. I wojna światowa na morzach</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze, ententa (trójporozumienie), Liga Narodów – zna daty: I wojny światowej (1914–1918 r.), podpisania rozejmu na froncie zachodnim (11 listopada 1918 r.),</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna pozycyjna, broń chemiczna, nieograniczona wojna podwodna – omawia rolę postaci Thomasa Woodrowa Wilsona – zna daty: bitwy nad Marną (1914 r.), bitwy pod</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Philippe’a Pétaina, Paula von Hindenburga, Aleksieja Brusilowa – zna daty: pierwszego zastosowania broni chemicznej (1915 r.), przystąpienia Włoch do wojny po stronie ententy (1915</p>	<p>Uczeń: – zna daty: bitwy nad jeziorami mazurskimi (1914 r.), przystąpienia Turcji do wojny po stronie państw centralnych (1914 r.), przystąpienia Rumunii do wojny po stronie ententy (1916 r.), przystąpienia Grecji</p>	<p>Uczeń: – ocenia, czy państwa centralne miały szansę na zwycięstwo – ocenia skuteczność działań Ligi Narodów.</p>

<p>5. Zmiany w technice wojskowej 6. Skutki społeczne I wojny światowej 7. Powstanie Ligi Narodów</p>	<p>rewolucji lutowej (1917 r.), rewolucji październikowej (1917 r.), utworzenia Ligi Narodów (1920 r.) – przedstawia skutki społeczne I wojny światowej.</p>	<p>Tannenbergiem (1914 r.), bitwy pod Ypres (1915 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.), bitwy pod Verdun (1916 r.), bitwy nad Sommą (1916 r.), ofensywy Brusilowa (1916 r.), przystąpienia USA do wojny po stronie ententy (1917 r.), pokoju w Brześciu nad Bugiem (1918 r.) – wskazuje na mapie obszary państw uczestniczących w wojnie po stronie ententy i państw centralnych – wyjaśnia znaczenie bitew: nad Marną, pod Verdun i nad Sommą dla przebiegu działań wojennych na froncie zachodnim – wyjaśnia znaczenie bitew: pod Tannenbergiem i Gorlicami oraz</p>	<p>r.), bitwy na półwyspie Gallipoli (1915–1916 r.), pierwszego zastosowania czołgów (1916 r.), bitwy jutlandzkiej (1916 r.), II bitwy nad Marną (1918 r.) – prezentuje przebieg działań wojennych na froncie zachodnim – wyjaśnia, z jakich powodów konflikt na froncie zachodnim przekształcił się w wojnę pozycyjną – przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim – tłumaczy, jakie znaczenie dla przebiegu I wojny światowej miało przystąpienie USA do wojny po stronie państw ententy – opisuje przebieg działań wojennych</p>	<p>do wojny po stronie ententy (1917 r.), buntu niemieckich marynarzy w Kilonii (1918 r.) – przedstawia przebieg walk na frontach I wojny światowej innych niż wschodni i zachodni – wskazuje, które rodzaje broni zastosowane w trakcie I wojny światowej miały charakter defensywny, a które ofensywny – porównuje okoliczności zakończenia działań zbrojnych na frontach: wschodnim i zachodnim.</p>	
---	--	--	--	---	--

		<p>ofensywy Brusilowa dla przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim</p> <p>– omawia taktyki prowadzenia działań zbrojnych wykorzystywane w czasie I wojny światowej</p> <p>– opisuje okoliczności i cele utworzenia Ligi Narodów.</p>	<p>na morzu</p> <p>– przedstawia zmiany techniki wojennej</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny i skutki zastosowania broni chemicznej.</p>		
<p>1. Sukcesy niemieckie z lat 1939–1941</p> <p>2. Walki na froncie wschodnim</p> <p>3. Walki w Afryce</p> <p>4. Front zachodni w latach 1943–1945</p> <p>5. Wojna na Dalekim Wschodzie</p> <p>6. Na czym polegała wojna</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna totalna, alianci</p> <p>– zna daty: II wojny światowej (1939–1945 r.), ataku III Rzeszy na Polskę (1 września 1939 r.), agresji ZSRR na Polskę (17 września 1939 r.), bitwy o Anglię (lipiec – październik 1940 r.), agresji Niemiec na ZSRR (22 czerwca 1941 r.), powstania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu wojna błyskawiczna (blitzkrieg)</p> <p>– zna daty: bitwy nad Bzurą (9–19 września 1939 r.), kapitulacji Warszawy (28 września 1939 r.), ataku Niemiec na Danię i Norwegię (kwiecień 1940 r.), ataku Niemiec na Francję, Belgię, Holandię i</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, tzw. wilcze stada, kamikaze</p> <p>– omawia rolę postaci: Erwina Rommła, Bernarda Montgomery’ego, Stanisława Sosabowskiego</p> <p>– zna daty: przystąpienia Włoch do wojny po stronie III Rzeszy (czerwiec 1940 r.), ofensywy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: ataku Japonii na Chiny (1937 r.), kapitulacji Helu (2 października 1939 r.), kapitulacji SGO „Polesie” (5 października 1939 r.), kapitulacji Francji (czerwiec 1940 r.), zdobycia Krety przez Niemców (maj 1941 r.), operacji Torch (listopad 1942 r.), zajęcia przez Japończyków</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– porównuje przebieg I i II wojny światowej.</p>

<p>totalna 7. Rozwój techniki podczas II wojny światowej</p>	<p>warszawskiego (1 sierpnia – 3 października 1944 r.), kapitulacji III Rzeszy (8 maja 1945 r.), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 sierpnia 1945 r.), kapitulacji Japonii (2 września 1945 r.) – omawia cechy charakterystyczne wojny totalnej na przykładzie II wojny światowej.</p>	<p>Luksemburg (maj 1940 r.), bitwy o Moskwę (1941/1942 r.), ataku na Pearl Harbor (7 grudnia 1941 r.), bitwy o Midway (czerwiec 1942 r.), bitwy o Stalingrad (sierpień 1942 – luty 1943 r.), bitwy na Łuku Kurskim (lipiec – sierpień 1943 r.), lądowania w Normandii (6 czerwca 1944 r.) – tłumaczy, jakie znaczenie militarne miały bitwy: o Anglię i pod Stalingradem – uzasadnia, dlaczego bitwę na Łuku Kurskim uznaje się za moment przełomowy II wojny światowej – wyjaśnia, jakie znaczenie militarne, polityczne i humanitarne miało zrzucenie bomb</p>	<p>włoskiej w Afryce (czerwiec 1940 r.), agresji Włoch na Grecję (październik 1940 r.), agresji Niemiec na Jugosławię i Grecję (kwiecień 1941 r.), bitwy pod El-Alamejn (listopad 1942 r.), bitwy o Guadalcanal (1942/1943 r.), inwazji aliantów na Sycylię (lipiec 1943 r.), kapitulacji Włoch (8 września 1943 r.), operacji Bagration (czerwiec 1944 r.), operacji Market Garden (wrzesień 1944 r.), kontrofensywy niemieckiej w Ardenach (grudzień 1944 r.), ofensywy styczniowej Armii Czerwonej (1945 r.), kapitulacji Berlina (2 maja 1945 r.), wyzwolenia Włoch (maj 1945 r.)</p>	<p>Holenderskich Indii Wschodnich, Filipin i Malajów (1942 r.), kapitulacji wojsk niemiecko-włoskich w Afryce (13 maja 1943 r.), bitwy na Morzu Filipińskim (czerwiec 1944 r.), wyzwolenia Paryża (sierpień 1944 r.), bitwy o Iwo Jimę (marzec 1945 r.), bitwy o Okinawę (kwiecień – czerwiec 1945 r.), sforsowania Renu przez wojska alianckie (kwiecień 1945 r.), odzyskania Filipin przez USA (1945 r.) – przedstawia strategię wykorzystaną przez armię: niemiecką i radziecką w trakcie bitwy na Łuku Kurskim – omawia przebieg działań wojennych w Azji i na</p>	
--	---	--	---	--	--

		<p>atomowych na Hiroszimę i Nagasaki</p> <p>– przedstawia rozwój techniki podczas II wojny światowej i jego konsekwencje</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego front wschodni miał decydujące znaczenie podczas II wojny światowej.</p>	<p>– przedstawia przebieg działań wojennych w Europie w latach 1939–1941</p> <p>– opisuje przebieg działań na froncie wschodnim</p> <p>– omawia przebieg walk na froncie zachodnim w latach 1943–1945</p> <p>– wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla ostatecznego wyniku wojny</p> <p>– prezentuje przebieg działań wojennych w Afryce</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego kobiety dopuszczono do walk na froncie.</p>	Pacyfiku.	
<p>1. Powstanie ONZ</p> <p>2. Rozwój prawa humanitarnego</p> <p>3. Zimna wojna</p> <p>4. Od <i>pax Romana</i> do <i>pax Americana</i></p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów:</p> <p>Organizacja Narodów Zjednoczonych, zimna wojna</p> <p>– zna daty: konferencji założycielskiej ONZ</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. wielka trójka, prawo humanitarne, NATO, Układ Warszawski, żelazna kurtyna, <i>pax Americana</i></p> <p>– omawia rolę postaci: Winstona</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: konferencji w Dumbarton Oaks (1944 r.), zawarcia konwencji haskiej o pokojowym rozstrzygnięciu sporów (1899 r.), konferencji haskiej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– charakteryzuje i porównuje trzy koncepcje ładu światowego: <i>pax Romana</i>, <i>pax Britannica</i> i <i>pax Americana</i></p> <p>– podaje czynniki mające wpływ na</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia, czy mimo wykorzystania podczas obu wojen światowych nowych rodzajów broni oraz metod prowadzenia działań zbrojnych zapisy konwencji</p>

	(25 kwietnia 1945 r.), podpisania <i>Karty Narodów Zjednoczonych</i> (26 czerwca 1945 r.), zimnej wojny (1945–1991 r.) – przedstawia cele i zasady działania ONZ.	Churchilla, Ronalda Reagana – zna daty: konferencji w Jałcie (luty 1945 r.), utworzenia NATO (1949 r.), powstania Układu Warszawskiego (1955 r.) – prezentuje okoliczności utworzenia ONZ – wymienia zasady prawa humanitarnego – wyjaśnia, czym była zimna wojna – tłumaczy, na czym polega <i>pax Americana</i> .	(1907 r.), zawarcia konwencji genewskich (1949 r.) – wymienia dokumenty będące podstawami prawa humanitarnego – omawia rolę NATO i Układu Warszawskiego w rywalizacji między Wschodem a Zachodem – przedstawia etapy rozwoju prawodawstwa humanitarnego.	doskonalenie prawodawstwa humanitarnego.	haskich z 1907 r. pozostały aktualne – ocenia, czy zachowaniu pokoju światowego bardziej służy model dwubiegunowy, czy taki, w którym dominuje jedno supermocarstwo.
1. Broń atomowa 2. Terroryzm 3. Wizje zagłady świata	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, terroryzm – zna datę zamachów w Nowym Jorku (11 września 2001 r.) – przedstawia przyczyny i skutki terroryzmu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu kryzys kubański – omawia rolę postaci: Fidela Castro, Johna F. Kennedy’ego, Osamy bin Ladena – zna datę początku kryzysu kubańskiego	Uczeń: – zna daty: zawarcia układu o nierozprzestrzeniani u broni jądrowej (1968 r.), desantu w Zatoce Świń (1961 r.), zamachów w Madrycie (2004 r.), zamachów w Londynie (2005 r.)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu projekt Manhattan – omawia rolę postaci: Roberta Oppenheimera, Andreasa Baadera, Ulrike Meinhof – zna daty: przewrotu na Kubie	Uczeń: – ocenia metody i sposoby działania organizacji terrorystycznych oraz sposoby walki ze współczesnym terroryzmem.

		<p>(1962 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie regiony świata zagrożone terroryzmem – przedstawia znaczenie posiadania przez państwa broni atomowej – tłumaczy, jakie znaczenie miał wyścig zbrojeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego po II wojnie światowej – wymienia rodzaje terroryzmu. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie miejsca konfliktów, w które są wysyłani żołnierze polscy – omawia cechy charakterystyczne i przykłady różnych rodzajów terroryzmu: etniczno-narodowego, społeczno-rewolucyjnego i islamskiego – prezentuje wpływ terroryzmu na bezpieczeństwo międzynarodowe i ład światowy – przedstawia naukowe i futurystyczne wizje zagłady świata. 	<p>(1959 r.),</p> <ul style="list-style-type: none"> zdetonowania pierwszej bomby wodorowej (1952 r.), zdetonowania pierwszej bomby neutronowej (1962 r.) – omawia rozwój i rozprzestrzenianie się broni nuklearnej w okresie zimnej wojny. 	
<p>1. Początki ruchu pacyfistycznego</p> <p>2. Pacyfizm w XX wieku</p> <p>3. Wojna w Wietnamie</p> <p>4. Wojna bez</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty interwencji amerykańskiej w Wietnamie (1964–1973 r.) – wyjaśnia, jakie znaczenie ideologiczne i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu ruch pacyfistyczny – omawia rolę postaci: Mahatmy Gandhiego, Richarda Nixona – zna daty: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Ho Chi Minha, Ngo Dinh Diema – zna daty: wystąpień studenckich w USA i Europie Zachodniej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu (1945 r.), zamachu stanu w Wietnamie Południowym (1963 r.), ofensywy Tet 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę wojsk amerykańskich podczas wojny wietnamskiej – ocenia skutki wojny bez broni – ocenia, czy pacyfizm może

broni	polityczna ma Pokojowa Nagroda Nobla.	interwencji francuskiej w Wietnamie (1945–1954 r.), zawarcia traktatów paryskich (1973 r.) – tłumaczy, jakie znaczenie miała wojna w Wietnamie dla nasilania się nastrojów pacyfistycznych – podaje przyczyny klęski polityki USA w Wietnamie – wyjaśnia, na czym polega wojna bez broni.	(1968–1969 r.), zajęcia Wietnamu Południowego przez komunistów z Wietnamu Północnego (1975 r.) – wyjaśnia, jakie idee i przekonania leżą u podstaw ruchu pacyfistycznego – określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w Wietnamie – tłumaczy, dlaczego warto podejmować działania określone jako wojna bez broni – wymienia przykłady wojny bez broni.	(1968 r.), ofensywy wojsk Wietnamu Północnego (1972 r.) – przedstawia i porównuje rozwój ruchu pacyfistycznego po I i II wojnie światowej.	stać się obowiązującą doktryną państwową.
-------	---------------------------------------	--	--	---	---

Moduł „Ojczysty Panteon i ojczyste spory”

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. W starożytnej Grecji 2. Wojna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu:	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu:	Uczeń: – identyfikuje postać Heinricha	Uczeń: – odnosi przykłady bohaterskich

<p>trojańska 3. Wojny z Persami 4. Niezgoda, która rujnuje</p>	<p>wojna trojańska – identyfikuje postacie: Homera, Leonidasa – zna datę bitew pod Maratonem (490 r. p.n.e.) i Termopilami (480 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie Troję, miejsca najśłynniejszych bitew wojen grecko-perskich – wymienia cechy charakterystyczne antycznej cywilizacji greckiej</p>	<p>terminów: Hellada, Hellenowie – identyfikuje postacie: Achillesa, Hektora – zna datę bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.) – wyjaśnia, dlaczego uznaje się, że Grecy zapoczątkowali badania historyczne – przedstawia antyczne wzory bohaterstwa na przykładzie <i>Iliady</i> Homera</p>	<p>wojna peloponeska – identyfikuje postacie: Temistoklesa, Kserksesa, Pauzanasza, Herodota – zna daty wojny peloponeskiej (431– 404 p.n.e.) – charakteryzuje postawy antycznego żołnierza i obrońcy ojczyzny na przykładzie wojen grecko-perskich – wyjaśnia, dlaczego twórcy kultury na przestrzeni dziejów odwoływali się do tych postaw</p>	<p>Schliemanna – omawia skutki wojny peloponeskiej dla świata greckiego – opisuje recepcję bitew pod Maratonem i Termopilami w literaturze, sztuce i kulturze popularnej</p>	<p>postawy antycznych Greków do postaw współczesnych Polaków</p>
<p>1. Polski Leonidas 2. Bitwa pod Zadwórzem 3. Bohaterowie spod Wizny i Monte Cassino</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: gen. J. Sowińskiego, kpt. B. Zajączkowskiego, kpt. W. Raginisa, gen. W. Andersa – wyjaśnia, kto i</p>	<p>Uczeń: – zna datę szturmu Woli (6 IX 1831 r.), bitwy pod Zadwórzem (17 VIII 1920 r.), bitwy pod Wizną (7-10 IX 1939 r.), zdobycia Monte</p>	<p>Uczeń: – opisuje przebieg i znaczenie bitwy pod Zadwórzem oraz wyjaśnia jej symbolikę</p>	<p>Uczeń: – przedstawia motyw Termopil i jego znaczenie w polskiej literaturze – ocenia postawy polskich bohaterów poświęcających się</p>	<p>Uczeń: – omawia i ocenia znaczenie popularyzowania wiedzy o wydarzeniach historycznych za pomocą współczesnych</p>

	dlaczego zyskał miano polskiego Leonidasa	Cassino (18 V 1944 r.) – wskazuje na mapie miejsca bitew pod Zadwórzem, Wizną, Monte Cassino – przedstawia obronę Woli oraz bitwy pod Wizną i Monte Cassino jako symboliczne oraz historyczne nawiązania do greckich Termopil		dla ojczyzny	środków przekazu
1. Republika rzymska 2. Rzymski obywatel – patriota 3. Kryzys republiki 4. Upadek republiki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: republika, obywatel – wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie rozumieli pojęcie cnót obywatelskich	Uczeń: – zna daty wojny z Ekwami (458 r. p.n.e.), przejścia władzy przez Gajusza Juliusza Cezara (49 r. p.n.e.), upadku republiki rzymskiej (31 r. p.n.e.) – identyfikuje postacie: Lucjusza Kwinkcjusza Cyncynata, Gajusza Juliusza Cezara, Oktawiana	Uczeń: – identyfikuje postacie: Tyberiusza i Gajusza Grakchów, Marka Tulliusza Cyncerona – przedstawia przyczyny i skutki kryzysu republiki rzymskiej – omawia przejawy kryzysu republiki rzymskiej i próby jego przewyciężenia	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego Cyncynat stał się wzorem dla amerykańskich obywateli – wyjaśnia zależności między kryzysem republiki rzymskiej a upadkiem cnót obywatelskich	Uczeń: – analizuje możliwość zastosowania obywatelskich wzorców obowiązujących w starożytnej republice rzymskiej w dzisiejszych czasach

		<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie zasięg republiki rzymskiej – przedstawia cechy charakterystyczne republiki rzymskiej – omawia cechy rzymskiego obywatela – patrioty na przykładzie Cyncynata 			
<p>1. Patriotyzm w przeszłości</p> <p>2. Święta narodowe</p> <p>3. Patriotyzm dziś</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu patriotyzm – wymienia polskie święta o charakterze narodowym – wymienia podstawowe obowiązki obywatela polskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wydarzenia, które miały wpływ na rozwój polskiego patriotyzmu – charakteryzuje postawy patriotyczne w Polsce na przestrzeni dziejów – wyjaśnia, czym charakteryzuje się współczesny patriotyzm i podaje jego przykłady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>Corona Regni Poloniae</i> – wyjaśnia okoliczności ustanowienia polskich świąt o charakterze narodowym – przedstawia zmiany w rozumieniu pojęcia patriotyzm w Polsce na przestrzeni dziejów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia mity związane z polskim patriotyzmem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia, czy w czasach współczesnych potrzebny jest patriotyzm
1. Dynastia Piastów	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje oraz

<p>2. Pierwszy król Polski 3. Spory o tron i kryzys państwa Piastów 4. Od odbudowy do podziału państwa Piastów</p>	<p>znaczenie terminu Piastowie – lokalizuje w czasie panowanie dynastii piastowskiej – zna datę chrztu Polski (966 r.), koronacji Bolesława Chrobrego (1025 r.), Kazimierza Wielkiego (1333 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego – wskazuje na mapie zasięg monarchii piastowskiej – wyjaśnia, jakie przesłanki umożliwiły Bolesławowi Chrobremu sięgnięcie po koronę królewską</p>	<p>znaczenie terminów: monarchia patrymonialna, statut sukcesyjny – zna daty koronacji Mieszka II (1025 r.), Bolesława Śmiałego (1076 r.), Przemysła II (1295 r.), Władysława Łokietka (1320 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Bolesława Krzywoustego – przedstawia cechy charakterystyczne panowania Kazimierza Odnowiciel, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego</p>	<p>postacie: Brzetysława, Władysława Hermana, Zbigniewa – omawia przejawy kryzysu i odbudowy państwa polskiego w XI w.</p>	<p>sytuacji wewnętrznej w państwie piastowskim w XI w. na pozycję władcy – przedstawia słabe i mocne strony państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów</p>	<p>ocenia koncepcje polityczne Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego</p>
--	---	---	--	--	---

<p>1. Drogi do zjednoczenia 2. Metropolia na straży jedności 3. Panowanie Kazimierza Wielkiego 4. Zmiana dynastii w Polsce</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rozbięcie dzielnicowe, Jagiellonowie – zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), koronacji Władysława Łokietka (1320 r.), koronacji Kazimierza Wielkiego (1333 r.), założenia Akademii Krakowskiej (1364 r.), przywileju koszyckiego (1374 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia stanowa – zna daty: pokoju w Kaliszu (1343 r.), koronacji Ludwika Andegaweńskiego (1370 r.) – przedstawia cechy charakterystyczne rozbięcia dzielnicowego w Polsce piastowskiej – omawia sytuację wewnętrzną państwa polskiego za panowania ostatnich Piastów</p>	<p>Uczeń: – zna daty: koronacji Przemysła II (1295 r.), koronacji Wacława II (1300 r.), przyłączenia Rusi Halickiej (1340-1356) – identyfikuje postacie: Przemysła II, Wacława II, Wacława III, abp Jakuba Świnki – prezentuje okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów i Jagiellonów</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postać bp Jana Muskaty – opisuje i ocenia rolę Kościoła w jednoczeniu państwa polskiego – charakteryzuje i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego</p>	<p>Uczeń: – porównuje sposób prowadzenia polityki przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego – ocenia wpływ, jaki na działania władców miały funkcjonujące wówczas ustroje (monarchia patrymonialna oraz stanowa)</p>
---	---	--	--	--	---

	<p>Andegaweńskiej, Jagiełły</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego za panowania Kazimierza Wielkiego – omawia przyczyny i etapy jednoczenia ziem polskich – wymienia osiągnięcia Kazimierza Wielkiego w rządzeniu państwem 				
<p>1. Chrzest Mieszka I 2. Zjazd w Gnieźnie 3. Katoliccy patroni Polsce 4. Kultura i sztuka chrześcijańska 5. Wartości i obyczajowość chrześcijańska 6. Architektura i sztuka polska w</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: chrztu Polski (966 r.), zjazdu w Gnieźnie (1000 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Ottona III, św. Wojciecha – prezentuje cechy charakterystyczne sztuki i kultury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu laicyzacja – identyfikuje postacie: Dobrawy, bp Stanisława ze Szczepanowa – omawia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I – opisuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Jana Długosza Janka z Czarnkowa – przedstawia na wybranych przykładach rolę, jaką w średniowiecznym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I – charakteryzuje przyczyny i skutki laicyzacji życia publiczno-politycznego – wyjaśnia, co przyczyniło się do mniejszej niż w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia i ocenia wpływ wartości chrześcijańskich na przemiany w obyczajowości społeczeństwa polskiego

<p>średniowieczu</p> <p>7. Kronikarze dziejów Polski</p> <p>8. Laicyzacja i chrześcijaństwo w czasach współczesnych</p>	<p>chrześcijańskiej w Polsce</p> <p>– charakteryzuje sztukę i architekturę polskiego średniowiecza</p>	<p>postanowienia zjazdu w Gnieźnie i wymienia jego konsekwencje</p> <p>– tłumaczy, jaką rolę kroniki odgrywały dawniej i współcześnie</p>	<p>państwie i społeczeństwie odgrywali święci patroni</p> <p>– określa, na które obszary kultury chrześcijaństwo wywarło największy wpływ</p> <p>– wymienia kronikarzy polskich i przedstawia ich osiągnięcia</p>	<p>Europie Zachodniej laicyzacji życia w Polsce</p>	
<p>1. Dlaczego zawarto unię polsko-litewską?</p> <p>2. Konflikt z zakonem krzyżackim</p> <p>3. Spór polsko-krzyżacki na arenie międzynarodowej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu unia</p> <p>– zna daty: zawarcia unii w Krewie (1385 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 VII 1410 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409-1411), wojny trzynastoletniej (1454-1466)</p> <p>– identyfikuje postać Ulricha von Jungingena</p> <p>– wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: soboru w Konstancji (1414-1418), aktu inkorporacji Prus do Polski (1454 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Witolda, Pawła Włodkowica, abp Mikołaja Trąby</p> <p>– analizuje znaczenie bitwy pod Grunwaldem dla polskiej tradycji historycznej i</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– przedstawia oraz ocenia panowanie Władysława Jagiełły</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała postępowość poglądów Pawła Włodkowica</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia efektywność polityki państwa polskiego w stosunku do Krzyżaków</p>

	Jagięły, Kazimierza Jagiellończyka – omawia przyczyny i skutki unii polsko- litewskiej w Krewie	– omawia postanowienia unii polsko-litewskiej w Krewie – opisuje przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim oraz wojny trzynastoletniej	świadomości narodowej na przykładzie obrazu Jana Matejki – charakteryzuje dyplomatyczne zabiegi Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji		
1. Dlaczego szlachta uzyskała przywileje? 2. Parlament szlachecki 3. „Szlachcic na zagrodzie równy województwie”	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja szlachecka, szlachta – omawia okoliczności nadawania szlachcie przywilejów oraz wymienia ich skutki – przedstawia cechy charakterystyczne stanu szlacheckiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, sejmiki – zna daty uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), zwołania po raz pierwszy sejmu walnego (1493 r.), pierwszego <i>liberum veto</i> (1652 r.) – identyfikuje postać Jana Zamojskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu ruch egzekucyjny – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – opisuje sposób funkcjonowania demokracji szlacheckiej i jej instytucji – charakteryzuje ruch egzekucyjny i jego wpływ na postawy przedstawicieli szlachty	Uczeń: – omawia i ocenia działalność przywódców ruchu szlacheckiego na przykładzie Jana Zamojskiego oraz Mikołaja Sienickiego – porównuje demokrację szlachecką z demokracją w dzisiejszej Polsce	Uczeń: – ocenia demokrację szlachecką w Polsce, wykorzystując opinie potomnych i wiedzę własną
1. Złoty wiek 2. Zawarcie unii	Uczeń: – wyjaśnia	Uczeń: – wyjaśnia	Uczeń: – wyjaśnia	Uczeń: – ocenia	Uczeń: – ocenia postawy

<p>lubelskiej 3. Rzeczpospolita krajem wielu kultur i religii 4. Pierwsi królowie elekcyjni</p>	<p>znaczenie terminów Rzeczpospolita Obojga Narodów, renesans – zna daty: hołdu pruskiego (1525 r.), unii lubelskiej (1569 r.) – identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wskazuje na mapie granice Rzeczpospolitej Obojga Narodów – przedstawia przyczyny, postanowienia oraz skutki unii lubelskiej – wyjaśnia, dlaczego wiek XVI nazwano złotym wiekiem</p>	<p>znaczenie terminów: unia personalna, unia realna, konfederacja warszawska, wolna elekcja – zna daty: aktu konfederacji warszawskiej (1573 r.), pierwszej wolnej elekcji (1573 r.) – identyfikuje postacie: Albrechta Hohenzollerna, Henryka Walezego, Stefana Batorego – wskazuje na mapie ziemie Korony i Litwy – wymienia cechy charakterystyczne architektury i sztuki polskiego renesansu</p>	<p>znaczenie terminów: Artykuły henrykowskie, pacta conventa – wskazuje na mapie ziemie we wspólnym władaniu Polski i Litwy po 1569 r., lenna Rzeczpospolitej Obojga Narodów – charakteryzuje panowanie ostatnich Jagiellonów – opisuje panowanie pierwszych królów elekcyjnych w Polsce</p>	<p>przyczyny, postanowienia oraz skutki unii lubelskiej – wyjaśnia, na czym polegała wielokulturowość Rzeczypospolitej Obojga Narodów i jakie były jej skutki – omawia miejsce hołdu pruskiego i unii lubelskiej w polskiej tradycji historycznej oraz świadomości narodowej na przykładzie obrazów Jana Matejki – omawia i ocenia przejawy tolerancji wyznaniowej w Polsce szlacheckiej</p>	<p>Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta wobec wyzwań epoki na przykładzie hołdu pruskiego oraz unii lubelskiej – ocenia wpływ szlachty na politykę państwa</p>
<p>1. Zygmunt III Waza na tronie polskim 2. O tron szwedzki</p>	<p>Uczeń: – zna daty: bitwy pod Kircholmem (1605 r.), potopu szwedzkiego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu husaria – zna daty: bitwy</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu rokosz – zna daty: bitwy</p>	<p>Uczeń: – wymienia przyczyny i przejawy odchodzenia od</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ XVII-wiecznych konfliktów na społeczeństwo</p>

<p>3. Zmierzch potęgi Polski</p> <p>4. Lew Lechistanu</p> <p>5. Rzeczpospolita – państwo ponad stan?</p>	<p>(1655-1660), bitwy Wiedniem (1683 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego</p> <p>– opisuje przyczyny, przebieg i skutki potopu szwedzkiego</p>	<p>pod Kluszynem (1610 r.), powstania Chmielnickiego (1648 r.), obrony Jasnej Góry (1655 r.), bitew pod Cecorą (1620 r.), Chocimiem (1621 i 1673 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Władysława IV Wazy, Bohdana Chmielnickiego, Stefana Czarnieckiego</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca najważniejszych zwycięstw Polaków w wojnach XVII w.</p> <p>– prezentuje cechy charakterystyczne konfliktów Rzeczypospolitej z</p>	<p>pod Beresteczkiem (1651 r.), wygnania arian (1658 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Mehmeda IV</p> <p>– wskazuje na mapie zmiany granic Rzeczypospolitej w XVII w.</p> <p>– omawia przyczyny, przejawy i skutki konfliktu Zygmunta Wazy z obozem szlacheckim</p> <p>– określa uwarunkowania powstania Chmielnickiego i jego skutki</p> <p>– charakteryzuje konflikt polsko-turecki w II poł. XVII w.</p>	<p>tolerancji wyznaniowej w Polsce</p> <p>– przedstawia i ocenia postawy wielkich wodzów XVII w. wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego</p>	<p>Rzeczypospolitej</p>
--	--	---	--	---	-------------------------

		sąsiadami w XVII w.			
<p>1. Czasy saskie 2. Poniatowski i jego przeciwnicy 3. Dokonania Sejmu Wielkiego 4. Drugi rozbiór Polski</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Edukacji Narodowej, sarmatyzm – zna daty: rozbioru Polski (1772 r.), powstania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.), uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.), II rozbioru Polski (1793 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki – wymienia cechy sarmatyzmu i oświecenia w Polsce</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Wielki, konfederacja targowicka – zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764 r.), konfederacji barskiej (1768–1772), obrad Sejmu Wielkiego (1788-1792), zawiązania konfederacji targowickiej (1792 r.) – identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Józefa Poniatowskiego – wskazuje na mapie ziemie zagarnięte przez</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: prawa kardynalne, czarna procesja – zna daty: unii personalnej polsko-saskiej (1697–1763), założenia Collegium Nobilium (1740 r.), powołania Komisji do Ksiąg Elementarnych (1775 r.), czarnej procesji (1789 r.), wojny w obronie Konstytucji (1792-1793), bitew pod Zieleńcami i Dubienką (1792 r.) – identyfikuje postacie: Augusta II, Augusta III, Stanisława Konarskiego, Stanisława</p>	<p>Uczeń: – charakteryzuje panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Tadeusza Rejtana – określa miejsce w polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na przykładzie obrazu Jana Matejki – ocenia reformę edukacji w czasach stanisławowskich</p>	<p>Uczeń: – prezentuje i ocenia postawy szlachty polskiej wobec przemian ustrojowych w kraju – ocenia ruch konfederacki w Polsce stanisławowskiej</p>

		<p>państwa zaborcze w I i II rozbiórce Polski</p> <p>– omawia reformy polityczne i społeczne Sejmu Wielkiego</p> <p>– omawia reformę edukacji w czasach stanisławowskich</p>	<p>Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego</p> <p>– podaje przejawy kryzysu państwowości polskiej w czasach saskich</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki zawiązania konfederacji targowickiej</p>		
<p>1. Sytuacja po drugim rozbiórce</p> <p>2. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski</p> <p>3. Przyczyny upadku Rzeczypospolitej</p> <p>4. Historyczne</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: ogłoszenia aktu powstania kościuszkowskiego (24 III 1794 r.), III rozbioru Polski (1795 r.)</p> <p>– identyfikuje postać Tadeusza</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: insurekcja, kosynierzy</p> <p>– zna daty: bitew pod Raławicami (4 IV 1794 r.)</p> <p>Maciejowicami</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: uniwersał połaniecki, szkoła krakowska, szkoła warszawska, demagogia, populizm</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>

<p>spory o upadek Rzeczypospolitej</p>	<p>Kościuszki – podaje przyczyny upadku państwowości polskiej w XVIII w.</p>	<p>(X 1794 r.) – identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Wojciecha Głowackiego – wskazuje na mapie ziemie zabrane przez państwa zaborcze w III rozbiorze Polski – opisuje przebieg insurekcji kościuszkowskiej i jej skutki</p>	<p>– zna daty: ogłoszenia uniwersału połanieckiego (7 V 1794 r.), kapitulacji Warszawy (XI 1794 r.) – identyfikuje postacie: Jakuba Jasińskiego, Berka Joselewicza – omawia sytuację w Rzeczypospolitej po drugim rozbiorze – omawia znaczenie uniwersału połanieckiego – charakteryzuje stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej</p>	<p>przykładzie Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz przywódców i uczestników powstania kościuszkowskiego</p>	
<p>1. Czy Polacy mogą istnieć bez państwa? 2. U boku Francji? 3. U boku Rosji?</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę: powstania</p>	<p>Uczeń: – zna daty: utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.),</p>	<p>Uczeń: – zna datę założenia Uniwersytetu Warszawskiego (1816 r.)</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: Jana Śniadeckiego, Stanisława Kostki Potockiego</p>	<p>Uczeń: – przedstawia i ocenia koncepcje dotyczące odzyskania niepodległości</p>

	<p>Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, gen. Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania, organizację i losy Legionów Polskich we Włoszech</p>	<p>utworzenia Królestwa Polskiego (1815 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Poniatowskiego, Aleksandra I</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstało Księstwo Warszawskie i jak zostało zorganizowane</p> <p>– wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej</p>	<p>– identyfikuje postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica, wielkiego księcia Konstantego, Franciszka Druckiego-Lubeckiego</p> <p>– opisuje losy i postawy Polaków po trzecim rozbiore Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia organizację polityczną i przemiany gospodarczo-społeczne w Królestwie Polskim</p>	<p>– omawia i ocenia udział Polaków w kampaniach napoleońskich</p> <p>– przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Poniatowskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i Stanisława Kostki Potockiego</p>	<p>przez Polskę na przełomie XVIII i XIX w.</p>
<p>1. Spiski niepodległościowe</p> <p>2. Powstanie listopadowe</p> <p>3. Wielka</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: noc listopadowa, Wielka Emigracja</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, Wiosna Ludów</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Hotel Lambert, Towarzystwo</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę powstania Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia przyczyny klęsk polskich wystąpień w I połowie XIX w.</p>

<p>Emigracja</p>	<p>– zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830 r.) – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem listopadowym – omawia przyczyny i przebieg powstania listopadowego</p>	<p>– zna daty: powstania Świętego Przymierza (1815 r.), bitew pod Olszynką Grochowską (II 1831 r.) i Ostrołęką (V 1831 r.), wybuchu powstania krakowskiego (21 II 1846 r.), Wiosny Ludów (1848–1849) – identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, gen. Józefa Chłopickiego – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem krakowskim i Wiosną Ludów – wyjaśnia, które grupy społeczne i dlaczego były zainteresowane zrywami niepodległoś-</p>	<p>Demokratyczne Polskie, rabacja galicyjska – zna daty: zawiązania Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.) – identyfikuje postacie: gen. Ignacego Prądyńskiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – wskazuje na mapie ziemie objęte rabacją galicyjską – omawia założenia ideowe polskich organizacji emigracyjnych – charakteryzuje Wielką Emigrację oraz jej wpływ na wydarzenia w</p>	<p>– identyfikuje postać Waleriana Łukasińskiego – omawia i ocenia postawy przywódców politycznych oraz dowódców wojskowych podczas powstania listopadowego – opisuje stosunek społeczeństwa polskiego do zrywów niepodległoś- ciowych</p>	
------------------	---	---	---	--	--

		<p>ciowymi – podaje przyczyny zawiązywania spisków niepodległościowych na ziemiach polskich – charakteryzuje Wiosnę Ludów na ziemiach polskich i jej skutki</p>	<p>Galicji i Wielkopolsce w latach 1846 i 1848 – wymienia skutki rabacji galicyjskiej</p>		
<p>1. Walka czy lojalność? 2. Powstanie styczniowe 3. Praca organiczna 4. Autonomia galicyjska</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu praca organiczna – zna daty powstania styczniowego (1863–1864) – identyfikuje postać Romualda Traugutta – opisuje przebieg powstania styczniowego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Biali, Czerwoni, branka, autonomia galicyjska, lojalizm – zna datę wydania manifestu Rządu Narodowego (22 I 1863 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Hipolita Cegielskiego – wskazuje na mapie ziemie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu odwilż posewastopolska – identyfikuje postacie: Aleksandra II, Dezyderego Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka – przedstawia przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim – omawia sytuację społeczno-narodową w</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: Edwarda Abramowskiego, Kazimierza Badeniego – ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego – porównuje polskie powstania narodowe pod kątem przyczyn i okoliczności wybuchu oraz sposobu prowadzenia działań militarnych</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia wpływ polskiej rzeczywistości politycznej XVIII i XIX w. na kształtowanie się nurtu realizmu politycznego oraz go ocenia – przedstawia oceny polskich zrywów niepodległościowych w historiografii i publicystyce – formułuje i uzasadnia własną opinię na temat</p>

		objęte powstaniem styczniowym – porównuje poglądy społeczno-polityczne Białych i Czerwonych – prezentuje założenia ideologiczne oraz wskazuje cele i przykłady działalności zwolenników pracy organicznej	Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego – omawia politykę Aleksandra Wielopolskiego – charakteryzuje autonomię galicyjską – porównuje sytuację Polaków pod zaborami po powstaniu styczniowym		polskich powstań narodowych
1. Ku współczesnemu narodowi 2. W obronie polskości 3. Kultura narodowa i religia 4. Ruch narodowy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: naród, germanizacja, rusyfikacja – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki – opisuje sposoby walki w obronie polskości	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: świadomość narodowa, nacjonalizm – identyfikuje postać Romana Dmowskiego – omawia pojęcie narodu polskiego na przestrzeni wieków	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kulturkampf, solidaryzm społeczny – identyfikuje postać abp Mieczysława Ledóchowskiego – wymienia czynniki, które miały wpływ na kształtowanie się narodu polskiego	Uczeń: – omawia rozwój kultury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje współczesny naród polski	Uczeń: – przedstawia i ocenia proces upowszechniania świadomości narodowej Polaków

			<p>w XIX w. – przedstawia główne koncepcje ideologii nacjonalistycznej i jej rozwój na ziemiach polskich</p>		
<p>1. Nowe grupy społeczne 2. Sprawa chłopska 3. Sprawa robotnicza 4. O prawa kobiet</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: inteligencja, uwłaszczenie, emancypacja – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Marii Skłodowskiej-Curie – wyjaśnia, jakie przemiany cywilizacyjne zaszły na ziemiach polskich pod zaborami w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ziemiaństwo, burżuazja, drobnomieszczaństwo, proletariat – zna daty: powstania Stronnictwa Ludowego (1895 r.), powstania Polskiej Partii Socjalistycznej (1892 r.) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała inteligencja polska</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Uniwersytet Latający – zna datę założenia Uniwersytetu Latającego (1882 r.) – identyfikuje postać Jędrzeja Moraczewskiego – omawia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie polskim w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje założenia ideologiczne i działalność partii politycznych na</p>	<p>Uczeń: – omawia stanowisko ugrupowań politycznych wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę</p>	<p>Uczeń: – ocenia stanowisko ugrupowań politycznych wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę</p>

		w II połowie XIX w. – opisuje proces walki o prawa kobiet	ziemiach polskich		
1. Powrót sprawy polskiej 2. Po stronie ententy czy państw centralnych? 3. Odzyskanie niepodległości 4. Polacy na konferencji paryskiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę przekazania władzy Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego – przedstawia działania zbrojne Polaków w czasie I wojny światowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akt 5 listopada, mały traktat wersalski – zna daty: wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (VIII 1914 r.), utworzenia Legionów Polskich i Legionu Puławskiego (1914 r.), ogłoszenia aktu 5 listopada (1916 r.), kryzysu przysięgowego (1917 r.), orędzia prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona (I 1918 r.), podpisania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Naczelny Komitet Narodowy, Legion Puławski, Komitet Narodowy Polski, Błękitna Armia – zna daty: powstania Naczelnego Komitetu Narodowego (1914 r.), powołania Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1917 r.), założenia Komitetu Narodowego Polski (1917 r.), utworzenia Błękitnej Armii (1917 r.) – identyfikuje	Uczeń: – określa wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych na odzyskanie niepodległości – przedstawia pierwsze tygodnie działalności państwa polskiego po odzyskaniu niepodległości	Uczeń: – ocenia wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych na odzyskanie niepodległości

		<p>małego traktatu wersalskiego (1919 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Ignacego Paderewskiego – omawia działalność Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego na rzecz odbudowy niepodległej Polski – prezentuje decyzje konferencji pokojowej dotyczące odrodzonego państwa polskiego 	<p>postacie: Józefa Hallera, Jędrzeja Moraczewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie zmiany terytorialne na ziemiach polskich w czasie I wojny światowej i po jej zakończeniu – charakteryzuje poglądy polskich środowisk politycznych na kwestię niepodległości Polski – opisuje międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej podczas I wojny światowej i po jej zakończeniu 		
<p>1. Powstanie wielkopolskie 2. Plebiscyty i powstania śląskie 3. Walki o wschodnią granicę 4. Przyłączenie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu plebiscyt – zna daty: powstania wielkopolskiego (XII 1918–II 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacji, koncepcja federacji – zna daty: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: orlęta lwowskie, bunt Żeligowskiego – zna daty: plebiscytu na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje spór dotyczący koncepcji państwa polskiego – na wybranych przykładach przedstawia i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia zaangażowanie obywateli w walki o granice odrodzonej Polski

<p>Wileńszczyzny</p>	<p>1919), wojny polsko-bolszewickiej (1919–1921), bitwy warszawskiej (13–25 VIII 1920 r.) – wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej – omawia wizje odrodzonej Polski w koncepcjach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego</p>	<p>pierwszego powstania śląskiego (VIII 1919 r.), drugiego powstania śląskiego (VIII 1920 r.), plebiscytu na Śląsku (20 III 1921 r.), trzeciego powstania śląskiego (V–VII 1921 r.), pokoju w Rydze (III 1921 r.) – identyfikuje postać Wojciecha Korfantego – omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego – opisuje przebieg walk Polaków o Śląsk – wskazuje na mapie etapy wojny polsko-bolszewickiej</p>	<p>Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920 r.), buntu Żeligowskiego (1920 r.), przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (1922 r.) – identyfikuje postać gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego – wskazuje na mapie zmiany zasięgu kolejnych powstań śląskich, obszar Śląska włączony do Polski w 1921 r. – omawia okoliczności przeprowadzania plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku – przedstawia przebieg walk o granicę wschodnią II Rzeczypospolitej – wyjaśnia</p>	<p>ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa – ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej – porównuje, w jaki sposób kształtowała się wschodnia, a w jaki sposób zachodnia granica II Rzeczypospolitej</p>	
----------------------	--	--	---	--	--

			okoliczności zajęcia przez Polskę Wileńszczyzny		
<p>1. Kto powinien rządzić w odrodzonej Rzeczypospolitej?</p> <p>2. Rządy parlamentarne</p> <p>3. Zamach majowy</p> <p>4. Rządy sanacji</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja, – zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.) – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego, – charakteryzuje ustrój państwa polskiego przed i po przewrocie majowym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mała konstytucja, zamach majowy – zna daty uchwalenia małej konstytucji (1919 r.), wyboru prezydenta Gabriela Narutowicza (1922 r.), zamachu majowego (V 1926 r.), wyboru prezydenta Ignacego Mościckiego (1926 r.) – identyfikuje postacie: Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego – omawia genezę, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, wybory brzeskie – zna daty noweli sierpniowej (VIII 1926 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1927 r.), wyborów brzeskich (1928 r.), procesu brzeskiego (1931/1932) – identyfikuje postać Macieja Rataja – opisuje przyczyny i przejawy słabości polskiej demokracji w 20-leciu międzywojennym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia założenia programowe i działalność głównych partii politycznych w 20-leciu międzywojennym – omawia zalety i słabości polskiej sceny politycznej II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w kształtowaniu oblicza politycznego Polski międzywojennej

		<p>przebieg i skutki zamachu majowego</p> <p>– prezentuje cechy charakterystyczne rządów sanacyjnych</p>	<p>– wyjaśnia, co wpływało na demokratyczny charakter konstytucji marcowej</p> <p>– określa, co wpływało na autorytarny charakter konstytucji kwietniowej</p>		
<p>1. Reformowanie kraju</p> <p>2. Gospodarka II Rzeczypospolitej</p> <p>3. Rzeczpospolita wielonarodowa</p> <p>4. Sport w niepodległej Polsce</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę wprowadzenia reformy walutowej (1924 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary największego uprzemysłowienia II Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego</p> <p>– charakteryzuje założenia i skutki reformy walutowej i rolnej</p> <p>– charakteryzuje strukturę narodową II Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– przedstawia trudności w powojennej odbudowie Polski</p> <p>– omawia działalność Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego</p> <p>– prezentuje osiągnięcia polskiej gospodarki w okresie międzywojennym</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– przedstawia dokonania polskich sportowców</p> <p>– omawia kulturę międzywojennej Polski i charakteryzuje jej główne dziedziny oraz twórców</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z wielonarodowego charakteru II Rzeczypospolitej</p>

<p>1. Kampania polska 2. Rząd polski na emigracji 3. Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie 4. Polacy u boku ZSRR</p>	<p>Uczeń: – zna daty: agresji III Rzeszy na Polskę (1 IX 1939 r.), ataku ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.) – identyfikuje postać gen. Władysława Sikorskiego – omawia polski czyn zbrojny podczas II wojny światowej</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu pakt Ribbentrop-Mołotow – zna datę podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, gen. Władysława Andersa – wskazuje na mapie miejsca walk Polaków na frontach II wojny światowej – wymienia polskie formacje zbrojne na zachodzie i u boku ZSRR obronnej – charakteryzuje szlak bojowy Polskich Sił</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu układ Sikorski-Majski – zna daty: układu granicznego (28 IX 1939 r.), układu Sikorski-Majski (30 VII 1941 r.), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943 r.) – identyfikuje postacie: gen. Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego, gen. Kazimierza Sosnkowskiego, gen. Stanisława Maczka, gen. Stanisława Sosabowskiego – przedstawia, w jaki sposób doszło do utworzenia rządu polskiego na emigracji oraz omawia jego</p>	<p>Uczeń: – podaje okoliczności powstania armii Andersa – określa polityczne uwarunkowania powstania 1. Dywizji im. T. Kościuszki w ZSRR – na przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>	<p>Uczeń: – ocenia działalność rządu polskiego na emigracji</p>
--	---	---	---	--	---

		Zbrojnych na Zachodzie	działalność		
<p>1. Polityka okupantów</p> <p>2. Polskie organizacje podziemne</p> <p>3. Powstanie warszawskie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Armia Krajowa – zna daty powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944 r.) – opisuje politykę niemieckich i radzieckich okupantów wobec narodu polskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Polskie Państwo Podziemne – zna daty mordu katyńskiego (IV–V 1940 r.), przemianowania ZWZ na AK (1942 r.) – identyfikuje postacie: gen. Stefana Grota-Roweckiego, gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego – wskazuje na mapie obszary okupowane przez III Rzeszę i ZSRR – podaje przykłady martyrologii narodu polskiego – wymienia polskie organizacje podziemne – określa uwarunkowania, przebieg i skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja AB, plan „Burza” – zna daty aresztowania wykładowców akademickich w Krakowie (XI 1939 r.), akcji AB (V–VI 1940 r.) – identyfikuje postacie: Witolda Pileckiego, Ireny Sendlerowej – charakteryzuje organizację i działalność Armii Krajowej – przedstawia założenia i realizację planu „Burza” – przedstawia motywy polityki okupantów wobec polskich elit 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia kontrowersje wokół oceny powstania warszawskiego – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia i ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów – omawia znaczenie i historię polskich elit

		powstania warszawskiego			
<p>1. Wizje powojennej Polski</p> <p>2. Przejęcie władzy przez komunistów</p> <p>3. Pod rządami PZPR</p> <p>4. W walce o prawa i wolność</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, socrealizm – zna daty: wypadków poznańskich (28–30 VI 1956r.), protestów społecznych na Wybrzeżu (XII 1970 r.) – wymienia etapy przejmowania pełni władzy w Polsce przez komunistów światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza, Ziemie Odzyskane, „żołnierze wyklęci” – zna daty: powołania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (VI 1945 r.), referendum ludowego (30 VI 1946 r.), powstania PZPR (1948 r.), wystąpień studenckich (III 1968 r.), protestów robotniczych w Radomiu, Płocku i Ursusie (VI 1976 r.) – identyfikuje postacie: gen. Leopolda 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, Wolność i Niezawisłość – zna daty: ogłoszenia Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (22 VII 1944 r.), procesu szesnastu (VI 1945 r.), akcji „Wisła” (1947 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Cyrankiewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika – określa wpływ wielkich mocarstw na sprawę polską – wyjaśnia, jakie skutki miały masowe migracje ludności na ziemiach polskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Karola Modzelewskiego, Henryka Szlajfera – porównuje wizje niepodległej Polski w koncepcjach politycznych rządu emigracyjnego i polskiej lewicy – opisuje rolę propagandy w kształtowaniu postaw wobec władzy komunistycznej – omawia wpływ powstania węgierskiego w 1956 r. i interwencji w Czechosłowacji na sytuację w Polsce – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i ocenia działalność powojennego podziemia politycznego i „żołnierzy wyklętych” – ocenia motywy i postawy tych Polaków, którzy zdecydowali się popierać komunistów – ocenia, czy powojenna Polska była krajem suwerennym

		Okulickiego-Niedźwiadka, Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, kard. Stefana Wyszyńskiego, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka – wskazuje na mapie zmiany granic Polski po II wojnie światowej, Ziemie Odzyskane – charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca, polskiego Października 1956 r. oraz Grudnia 1970 r.	po II wojnie – wyjaśnia, dlaczego PSL jako opozycja legalna poniosła klęskę – charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń Marca 1968 r. i Czerwca 1976 r.	oraz państwa	
1. Początki Solidarności 2. Jak powstała Solidarność 3. Władza kontra społeczeństwo 4. Stracona	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Niezależny Samorządny Związek Zawodowy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, Wojskowa Rada	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „drugi obieg”, „sejm kontraktowy” – zna daty	Uczeń: – charakteryzuje stosunek władz komunistycznych do ruchu związkowego i opozycji	Uczeń: – ocenia historyczne znaczenie Okrągłego Stołu – na wybranych przykładach

<p>dekada? 5. Okrągły Stół 6. Wybory czerwcowe</p>	<p>„Solidarność” – zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980 r.), ogłoszenia stanu wojennego (13 XII 1981 r.), wyborów czerwcowych (4 VI 1989 r.) – identyfikuje postacie: Karola Wojtyły, Lecha Wałęsy, gen. Wojciecha Jaruzelskiego – opisuje przyczyny, przebieg oraz skutki polityczne i społeczne wydarzeń Sierpnia 1980 r.</p>	<p>Ocalenia Narodowego – zna daty powstania Komitetu Obrony Robotników (1976 r.), strajków robotniczych na Wybrzeżu (VIII 1980 r.), pacyfikacji robotników w kopalni „Wujek” (16 XII 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (II– IV 1989 r.), powołania Tadeusza Mazowieckiego na urząd premiera (VIII 1989 r.) – identyfikuje postacie: ks. Jerzego Popiełuszki, Tadeusza Mazowieckiego – przedstawia genezę wprowadzenia stanu wojennego, jego cechy</p>	<p>powstania Wolnych Związków Zawodowych (1978 r.), powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” (IX 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (2 VII 1983 r.), wyboru gen. Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989 r.) – identyfikuje postać Anny Walentynowicz – wymienia najważniejsze organizacje opozycyjne lat 70. i 80. oraz ich działalność – omawia organizację, cele i działalność NSZZ „Solidarność”</p>		<p>przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>
--	--	---	--	--	---

		charakterystyczne i skutki – podaje przebieg i skutki wyborów czerwcowych w 1989 r. oraz okoliczności powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego	– opisuje genezę i kluczowe decyzje obrad Okrągłego Stołu		
--	--	---	---	--	--